

อัตชีวประวัติเรื่อง พร้อม เอ็มเพอร์เรอร์ ฑู จิติเจิน

พร้อม เอ็มเพอร์เรอร์ ฑู จิติเจิน* (From Emperor to Citizen) เป็นอัตชีวประวัติของอัยชิง เจี้ยวหฺร่อ ฟูอี้ (Aisin-Gioro Pu Yi) หรือพระจักรพรรดิซฺหวานตง (Hsuan Tung 1906–1967) จักรพรรดิองค์สุดท้ายของประเทศจีน ตลอดช่วงอายุขัยของฟูอี้ เขาได้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศหลายครั้งหลายครา จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะถ่ายทอดเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัยผ่านประสบการณ์ชีวิตของตนเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่อนุชนรุ่นหลัง

อัตชีวประวัติเรื่องนี้นำวัตถุดิบมาจากชีวิตจริงทั้งสิ้น ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์อัตชีวประวัติ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกล่าวถึงภูมิหลังทางประสบการณ์ชีวิตด้านประวัติศาสตร์และชีวิตส่วนตัว ตลอดจนแรงจูงใจในการเขียนอัตชีวประวัติเรื่องนี้

เนื้อหาของบทนี้จึงแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ภูมิหลังของอัตชีวประวัติ แรงจูงใจในการเขียนอัตชีวประวัติและองค์ประกอบของเรื่องเล่า ข้อมูลเบื้องต้นในบทนี้จะเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์การตัดแปลงที่จะกล่าวถึงในขั้นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*งานวิจัยเรื่องนี้ใช้อัตชีวประวัติฉบับภาษาอังกฤษชื่อ From Emperor to Citizen : The Autobiography of Ainsin-Gioro Pu Yi. ซึ่งแปลมาจากต้นฉบับภาษาจีนโดย W.J.F. Jenner, (Beijing ; Foreign Languages Press, 1989) ยูพเรศ วินัยธร ได้แปลอัตชีวประวัติเรื่องนี้เป็นภาษาไทยใช้ชื่อว่า จากจักรพรรดิสู่สามัญชน (กรุงเทพฯ ; สำนักพิมพ์รวมธรรมส์, 2531) ในการเขียนชื่อตัวละคร ผู้วิจัยได้เขียนชื่อตามฉบับแปลของ ยูพเรศ วินัยธร

1. ภูมิหลังของอัตชีวประวัติ : จากยุคจักรพรรดิผ่านยุคสาธารณรัฐสู่สังคมนิยมคอมมิวนิสต์

ในช่วงปลายสมัยราชวงศ์ชิง (Ching Dynasty ค.ศ. 1644-1911) มรสุมทางการเมืองเริ่มส่อเค้าขึ้นในประเทศจีน และมีที่ทำว่าจะเป็นอันตรายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เนื่องจากเกิดกระแสการต่อต้านราชวงศ์ชิงขึ้นในช่วงปลายรัชสมัยของพระเจ้าจักรพรรดิกวางสู (Kuang Hsu 1875-1908) ซึ่งปกครองแผ่นดินภายใต้การบริหารราชการแผ่นดินของพระนางซูสีไทเฮา (Empress Dowager Tzu-Hsi) ภายหลังที่พระเจ้าจักรพรรดิกวางสูและพระนางซูสีไทเฮาสวรรคตเป็นรัชสมัยของพระเจ้าจักรพรรดิซวนถง (Hsuan Tung 1908-1911) ในปีที่ 3 ของการครองราชย์ ฝ่ายต่อต้านราชวงศ์ชิงก็ประสบความสำเร็จ ราชวงศ์ชิงถูกโค่นลง ประเทศจีนเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบจักรพรรดิสู่ระบอบสาธารณรัฐ โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข

ประเทศจีนก้าวเข้าสู่ยุคสาธารณรัฐภายใต้การนำของซุน ยัต เซ็น ผู้นำพรรคก๊กมินตั๋ง (The Nationalist) แต่สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศยังคงสับสน เพราะเกิดการแย่งชิงอำนาจระหว่างผู้นำฝ่ายต่าง ๆ ขณะเดียวกันฝ่ายราชวงศ์ชิงซึ่งได้สูญเสียอำนาจในการปกครองประเทศก็คอยหาโอกาสที่จะหวนกลับคืนสู่อำนาจอีกครั้ง ในช่วงที่ประเทศจีนกำลังอยู่ในภาวะหัวเลี้ยวหัวต่อทางการเมืองนี้ ประเทศเพื่อนบ้านคือ สหภาพโซเวียตก็ได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองประเทศเป็นสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ. 1917 การเปลี่ยนแปลงการปกครองของสหภาพโซเวียตได้ส่งผลกระทบต่อการเมืองภายในประเทศจีนกล่าวคือ ผู้นำทางการเมืองจีนได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในสหภาพโซเวียตภายใต้การนำของพรรคบอลเชวิคได้ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นในประเทศจีนเมื่อปี ค.ศ. 1921

ภายหลังยุคของซุน ยัต เซ็นแล้ว เจียง ไค เช็ก ได้ก้าวขึ้นเป็นผู้นำพรรคก๊กมินตั๋ง และผู้นำประเทศสืบต่อมา ในปี ค.ศ. 1931 ญี่ปุ่นรุกรานประเทศจีนเพื่อเปิดทางไปสู่การครอบครองประเทศทั้งหมดในเอเชียในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ญี่ปุ่นก็ต้องกลายเป็นฝ่ายที่พ่ายแพ้สงครามในปี ค.ศ. 1945 ในขณะที่สถานการณ์ทางการเมืองเริ่มคลี่คลายลง ประเทศจีนก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอีกครั้งเมื่อพรรคก๊กมินตั๋งพ่ายแพ้ต่อพรรคคอมมิวนิสต์ การเมืองจีนก้าวเข้าสู่ระบอบสังคมนิยมภายใต้การนำของ เหมา เจ๋อ ตุง เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนในปี ค.ศ. 1949

จากภาพรวมโดยสังเขปของประวัติศาสตร์จีนสู่ผลกระทบที่มีต่อชีวิตของฟู่อี้ ในปีสุดท้ายในรัชกาลของพระเจ้าจักรพรรดิกวางสู อันเป็นที่เกิดกระแสการต่อต้านราชวงศ์ชิงนั้น ฟู่อี้

From Emperor to Citizen

THE AUTOBIOGRAPHY OF
AISIN-GIORO
PU YI

FOREIGN LANGUAGES PRESS
Beijing China

รูปภาพที่ 1¹

¹Ainsin-Gioro Pu Yi. From Emperor to Citizen. : The Auto-
biography of Ainsin-Gioro Pu Yi trans. W.J.F. Jenner, (Beijing :
Foreign Languages Press, 1989),

เพิ่งมีอายุได้เพียง 3 ขวบ เนื่องจากพระจักรพรรดิกวาสู่ทรงประชวร พระนางซูสีไทเฮา จึงทรงเลือกฟู้อี้เป็นรัชทายาทเพื่อสืบสันตติวงศ์ โดยมีพระนางเป็นผู้บริหารราชการแผ่นดิน แต่ทั้งพระจักรพรรดิกวาสู่และพระนางซูสีไทเฮาสวรรคต ฟู้อี้ได้ขึ้นครองแผ่นดินพระนามว่า ซ้วนถง (Hsuan Tung) โดยมีพระบิดาองค์ชายฉุนที่ 2 เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน

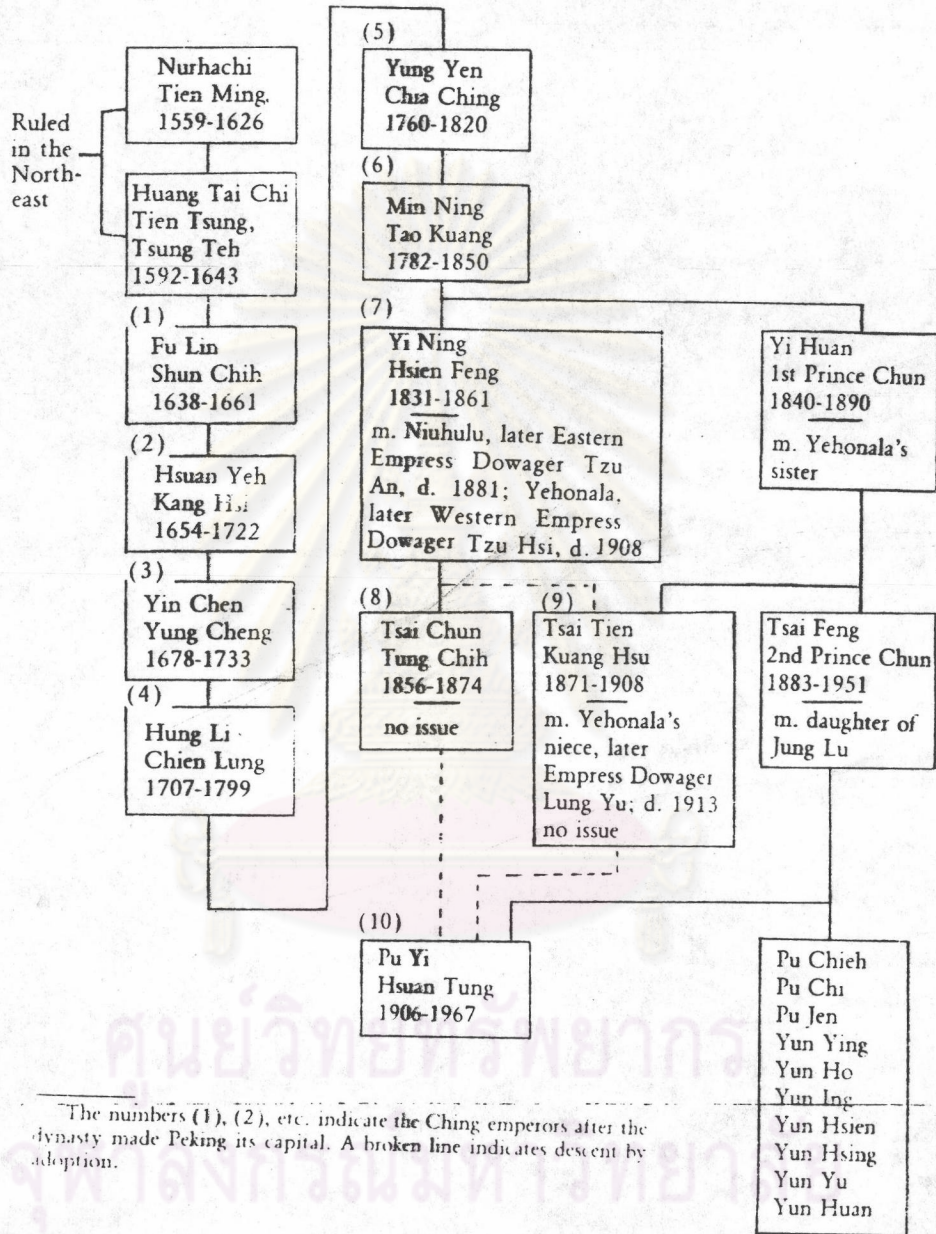
ในปี ค.ศ. 1911 อันเป็นที่ 3 ในรัชกาลของฟู้อี้ราชวงศ์ชิงถูกโค่นลง รัฐบาลฝ่าย สาธารณรัฐยังคงให้สิทธิแก่ฝ่ายราชวงศ์ให้พำนักในราชวังและคงไว้ซึ่งพระราชทินนามตามเดิม แต่พระจักรพรรดิหาได้มีอำนาจในการปกครองแผ่นดินอีกต่อไป ด้วยเหตุนี้ ในปี ค.ศ. 1917 ฝ่ายราชวงศ์จึงพยายามที่จะทวงอำนาจในการปกครองแผ่นดินของตนกลับคืนมา แต่ไม่ประสบ ผลสำเร็จ และในปี ค.ศ. 1924 ฟู้อี้ถูกขับออกจากราชวังและถูกถอดถอนฐานันดรศักดิ์เป็นเพียง สามัญชนธรรมดา

ในปี ค.ศ. 1931 ฟู้อี้ได้ก้าวขึ้นสู่บัลลังก์จักรพรรดิอีกครั้งภายใต้การสนับสนุนของ ญี่ปุ่น แต่การเป็นจักรพรรดินครั้งนี้หาใช่เป็นจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ชิง หากแต่เป็นจักรพรรดิ แห่งแมนจูกุว (Manchukuo) ประเทศใหม่ที่ญี่ปุ่นสถาปนาขึ้นมาโดยการยึดครองแมนจูเรีย ของจีน ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงคราม ฟู้อี้กลายเป็นอาชญากรสงคราม เขาถูกควบคุมตัวในสหภาพโซเวียต และถูกส่งตัวกลับมายังจีนในปี ค.ศ. 1950

ฟู้อี้ถูกส่งตัวกลับมายังจีนเพื่อเข้ารับการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ ที่ให้โทษแก่อาชญากรสงครามที่สามารถดัดแปลงตนเองได้เป็นผลสำเร็จ ฟู้อี้ใช้เวลาในคุก นาน 10 ปี เขาได้รับอิสรภาพในปี ค.ศ. 1960 และกลับมาใช้ช่วงเวลาที่เหลือในกรุงปักกิ่ง จนถึงปี ค.ศ. 1967 ฟู้อี้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งในไต

จากข้างต้น จะเห็นว่า ชีวิตของฟู้อี้มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับประวัติศาสตร์จีน กล่าวคือ ชีวิตของฟู้อี้ถูกกำหนดโดยเหตุผลทางด้านการเมืองทั้งสิ้น ในครั้งแรก ฟู้อี้ขึ้นสู่บัลลังก์ จักรพรรดิชิง ตามพระประสงค์ของพระนางซูสีไทเฮาที่ต้องการจะรักษาราชบัลลังก์ให้ตกอยู่ใน มือของตระกูลอี้ซิง เจียวหรือ เขาต้องสละราชบัลลังก์เมื่อเกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบอบ การปกครองประเทศ ต้องถูกขับออกจากวังและถูกถอดถอนฐานันดรศักดิ์ในที่สุด ในครั้งต่อมา ฟู้อี้ ขึ้นครองอำนาจเป็นจักรพรรดิแห่งแมนจูกุวภายใต้การชักใยของญี่ปุ่นในแผนการรุกรานจีน และต้องตกเป็นอาชญากรสงครามเมื่อญี่ปุ่นพ่ายแพ้ ในช่วงบั้นปลายชีวิต ฟู้อี้กลายเป็นคนใหม่ด้วย นโยบายของรัฐบาลจีนที่ให้โอกาสเขาได้ปรับปรุงตนเอง จนสามารถดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ดังเช่นสามัญชนได้เป็นผลสำเร็จ ฟู้อี้จึงรู้สึกซาบซึ้งในรัฐบาลเป็นอย่างยิ่งที่ทำให้เขามีโอกาส

The Pedigree of the Ching House

รูปภาพที่ 2²

²Ibid.

ได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ที่เปี่ยมล้นไปด้วยความสุขอย่างที่ไม่เคยได้รับมาก่อนในชีวิต ดังที่ฟู้อี้เขียนไว้ในตอนจบของอัตชีวประวัติว่า

"Man" was the very first word I learnt to read in my first reader, the *Three Character Classic*, but I had never understood its meaning before. Only today, with the Communist Party and the policy of remoulding criminals, have I learnt the significance of this magnificent word and become a real man.³

2. แรงจูงใจในการเขียนอัตชีวประวัติ

ความซาบซึ้งใจในนโยบายของรัฐบาลที่ได้ให้โอกาสแก่ข้าช้อบภร่องในอดีตจนสามารถดัดแปลงคนเป็นคนใหม่ได้สำเร็จ เป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้ฟู้อี้ บรรณาธิการที่จับบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัย ดังที่เขาแถลงไว้ในช่วงท้ายของอัตชีวประวัติว่า

In this job I worked on literary and historical material of the late Ching and Peiyang warlord period. I often came across familiar names and historical events with which I was connected. Most of the authors of these materials were participants in or eyewitnesses of the events they described, and they and I were all witnesses of the history of this period. I gained a clearer view of the developments in the period from these rich source-materials. The lady Yehonala (Empress Dowager Tzu-Hsi), Yuan Shih-kai, Tuan Chi-jui, Chang Tsolin, had all those other figures who were cast aside by history and seemed in their day to wield overwhelming power; while the people, whom they butchered and oppressed, had seemed helpless. Writers of the type of Hu Shih had cheered such figures on; the old-timers had put their hopes of restoration on them; and they had inflated themselves to ever greater proportions in the belief that the powers who backed them would support them for ever. But they

---

³Ibid., p. 484.

turned out to be only paper tigers when they perished in the flames of history and history was the people. "In appearance, the reactionaries are terrifying, but in reality they are not so powerful. From a long-term point of view, it is not the reactionaries but the people who are really powerful". My own experience had made me accept the truth of this, and I was going to proclaim it to the people through my work and in my capacity as a witness.⁴

ในเบื้องต้น กล่าวได้ว่า ฟู่อี้มีเจตนาที่จะเอื้อเพื่อต่อสังคมนั้น ซึ่งนับได้ว่าเป็นเจตนาดีที่ควรค่าแก่การยกย่องสรรเสริญ เนื่องจากประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัยของฟู่อี้ นับได้ว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญที่สุดช่วงหนึ่งงานหน้าประวัติศาสตร์จีน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฟู่อี้เป็นผู้บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เหล่านั้นด้วยตนเอง ในฐานะที่เป็นผู้มีโอกาสได้เป็นประจักษ์พยานคนสำคัญในประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ อัดชีวประวัติเรื่องนี้จึงได้รับการยกย่องว่าเป็นบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่า และมีความเที่ยงตรงดังเช่นเอกสารทางประวัติศาสตร์

อย่างไรก็ดี คำว่า "บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์" ก็อาจจะมีหลายนัย กล่าวคือ การเขียนอัดชีวประวัติของฟู่อี้ อาจจะมีแรงจูงใจสำคัญประการอื่นอีกนอกเหนือจากเหตุผลที่ว่าเพื่อบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจจะเป็นแรงจูงใจที่เจ้าของอัดชีวประวัติเองรู้ตัวหรือไม่ก็ได้ และแรงจูงใจที่ซ่อนเร้นนี้อาจจะมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าแรงจูงใจที่แถลงให้ผู้อ่านทราบ

การวิเคราะห์แรงจูงใจในการนำเรื่องราวชีวิตมาถ่ายทอดเป็นอัดชีวประวัติ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำความเข้าใจเนื้อหาของอัดชีวประวัติ เพราะอัดชีวประวัติมิได้สะท้อนภาพชีวิตประจักษ์จกเงา กล่าวคือ ผู้ประพันธ์ไม่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตทุกอย่างลงในผลงาน หากแต่เลือกสรรข้อมูลมาเพียงบางส่วน ตามทัศนคติที่เขาติดต่ออดีตของตนหรือตามภาพลักษณ์ที่ปรารถนาจะให้ผู้อ่านได้รู้จักตนเอง ดังนั้น อัดชีวประวัติจึงเป็นเครื่องสะท้อนทัศนคติที่มีต่อชีวิตของตนเอง การวิเคราะห์แรงจูงใจในการเขียนอัดชีวประวัติจึงนับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์อัดชีวประวัติ ดังที่ พวงคราม พันธุ์บุรณะ เขียนไว้ว่า

⁴ Ibid., p. 479.

ผลงานอัตชีวประวัติใด ๆ ที่ผู้แต่งอธิบายว่าเกิดจากความปรารถนาที่จะแก้แค้น
 ประโยชน์แก่ผู้อื่น ผู้แต่งมีความประพฤติดีงาม หรือมีโอกาสดูรู้เห็นในสิ่งที่ทรงคุณค่า ไม่อยากทำให้
 ความทรงจำเหล่านี้สูญหายไปพร้อมกับการแตกดับแห่งชีวิตของตน จึงถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องเขียน
 อัตชีวประวัติเพื่อสืบทอดเรื่องราวที่เป็นคุณประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลัง⁵

ผู้อ่านอัตชีวประวัติของผู้ยอมอดที่จะคิดไม่ได้ว่า ผู้ที่มีความรู้สึกภูมิใจในชีวิตใหม่ที่ตน
 ได้รับความทุกข์เปลี่ยนแปลงตนเป็นคนใหม่เป็นนักหนา เพราะหลายครั้งหลายคราที่ผู้บอกเล่าถึง
 เหตุการณ์ที่สะท้อนถึงความภูมิใจดังกล่าวออกมาอย่างชัดเจน

การที่ผู้เขียนสามารถเปลี่ยนแปลงตนเป็นคนใหม่ได้เป็นผลสำเร็จนั้น นอกเหนือจากการ
 เป็นเครื่องยืนยันถึงความสำเร็จงานนโยบายของรัฐบาลจีนแล้ว ขณะเดียวกันยังเป็นเครื่องบ่งชี้
 ถึงความสำเร็จของผู้เขียนหลังจากที่ได้พักเพียรมานานถึง 10 ปี จนได้รับอิสรภาพและสามารถ
 เข้าใจถึงความหมายของคำว่า "มนุษย์" ทำให้เขากลับมามีชีวิตเยี่ยงสามัญชนโดยสมบูรณ์ได้
 อย่างมีคุณค่าและมีความหมาย ดังนั้น แรงจูงใจสำคัญอีกประการหนึ่งที่แฝงเร้นก็คือ เพื่อยืนยัน
 ในคุณค่าชีวิตของตนเอง นำสังเกตว่า แรงจูงใจดังกล่าวนี้ซ่อนเร้นถึงความรู้สึกยกย่อง
 สรรเสริญตนเองไว้ในเบื้องลึก ซึ่งผู้อ่านเองก็อดคิดไม่ได้ว่า ความสำเร็จของผู้ประพันธ์นั้นควร
 ค่าแก่การเป็นแบบอย่างและควรค่าแก่การสรรเสริญอย่างไม้อาจปฏิเสธได้

แรงจูงใจในการเขียนอัตชีวประวัติอีกประการหนึ่งก็คือ ความปรารถนาที่จะแสวงหา
 ตนเอง ซึ่งพวงคราม ได้ย้ำว่า

ผู้แต่งอัตชีวประวัติต้องการทบทวนชีวิตที่ผ่านมา เพื่อไตร่ตรองหาความกระจ่างใน
 พฤติกรรมของตน...ความปรารถนาที่จะค้นหาตนเอง หาเอกภาพของชีวิตที่ผ่านมา เป็นลักษณะ
 ของผู้แต่งอัตชีวประวัติทุกคน ไม่เลือกยุคสมัย เพศ หรืออายุ ต่างคนพยายามจำแนกแจกแจง
 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณาต้นสายปลายเหตุ⁶

หากพิจารณาอัตชีวประวัติเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาตนเอง
 อย่างชัดเจน โดยการสืบสาวถึงภูมิหลังของบรรพบุรุษเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงภูมิหลังทางชีวิต
 ของตน และเน้นการแจกแจงชีวิตความเป็นอยู่ในวัยเด็กเป็นเข้าหลอมทางความคิดและ

5 พวงคราม พันธุ์บุรณะ. แนวเขียนเชิงอัตชีวประวัติในผลงานของโกแกล็ต
 (กรุงเทพมหานคร ; สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 318-319.

6 เรื่องเดียวกัน, หน้า 326.

บุคลิกภาพ อย่างละเอียดลออ ทั้งนี้ก็เพื่อชี้ให้ผู้อ่านได้เห็นว่าชีวิตวัยเด็กมีอิทธิพลต่อชีวิตและวิธีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงบั้นปลาย

ด้วยเหตุผลข้างต้น คำว่า "บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์" จึงอาจจะมีความหมายได้ 3 นัย คือ

1. ในฐานะผู้บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัยอันเป็นความหมายนัยตรงตามที่แถลงไว้
2. ในฐานะ "ประชาชนตัวอย่าง" ที่ผ่านการดัดแปลงตนจนเป็นผลสำเร็จอันเป็นความหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมยุคสมัย
3. ในฐานะปัจเจกบุคคลที่ปรารถนาจะแสวงหาตนเอง โดยการย้อนรอยทบทวนชีวิตในอดีต

2.1 ในฐานะผู้บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัย

ผู้อ่านไม่เพียงแต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้อัตชีวประวัติเล่มนี้เป็นบันทึกทางประวัติศาสตร์เท่านั้น ขั้นตอนการค้นคว้าข้อมูลเพื่อประกอบการเขียนยังเป็นสิ่งที่สะท้อนเจตนาารมณ์ที่แน่นอนของผู้อ่านอย่างชัดเจน เขาเขียนถ่ายทอดขั้นตอนการค้นคว้าข้อมูลไว้ว่า

My office helped me in many ways and provided me with much valuable material and with the enthusiastic help of many other friends I was able to use many books and documents from archives as well as information that had been specially hunted out. Some of this was hand-copied for me by friends I had never even met, some of it was checked by comrades in my publishing house who went on long journeys to do so, and some was recorded by old gentlemen who had witnessed the events with their own eyes. Much of the inaccessible material was provided by archives and libraries; I should like to mention in particular the National Archives, the History Museum, Peking Library, and the Capital Library, where the comrades made special searches and compilations for me. I was embarrassed by the amount of concern and support I received, but there is in fact nothing unusual about it in our country, where anyone who is doing

something that will be useful to the people or is proclaiming the truth will find interest and help everywhere, apart from what he gets from the Party and government.⁷

จากขั้นตอนการเขียนอัตชีวประวัติข้างต้น จะเห็นว่า การค้นคว้าข้อมูลเพื่อประกอบการเขียนอัตชีวประวัติของผู้นี้มีลักษณะการทำงานคล้ายกับการค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลของนักประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เพราะ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ผู้นี้ทำงานในฐานะนักประวัติศาสตร์ให้กับสภาที่ปรึกษาการเมืองจีน เขาจึงได้พบประสบการณ์การทำงานมาใช้ในการสร้างผลงานทางวรรณศิลป์ จนผู้อ่านเองก็อดที่จะคิดไม่ได้ว่ากำลังอ่านความเรียงเชิงประวัติศาสตร์ เนื่องจากผู้ประพันธ์ได้ให้ภูมิหลังและข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ และบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างละเอียดลออ รวมถึงเกร็ดประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ที่จะทำให้อ่านเข้าใจเรื่องราวเป็นอย่างดีปรากฏเป็นเรื่องเล่าแทรกตลอดเรื่อง

อย่างไรก็ดี อัตชีวประวัติเรื่องนี้มีความน่าสนใจตัวเองแตกต่างจากบันทึกทางประวัติศาสตร์โดยส่วนมากในข้อที่ว่า ประวัติศาสตร์ในอัตชีวประวัติเรื่องนี้ดูราวกับว่ามีชีวิตชีวาและมีสีสันตัวเองใหม่แห่งแล้งดังเช่นบันทึกทางประวัติศาสตร์ทั่วไป ที่เป็นเช่นนี้เพราะบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นผู้ที่บันทึกเหตุการณ์ด้วยตนเอง ประการสำคัญ ผู้บันทึกเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าวโดยตรง ในการถ่ายทอดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ผู้นี้ได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดในจิตใจที่มีต่อเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ลงในอัตชีวประวัติ ซึ่งส่งผลให้เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ถูกนำมาเล่าในอัตชีวประวัติเรื่องนี้มีสีสันน่าสนใจกว่าบันทึกทางประวัติศาสตร์โดยทั่วไปที่ผู้อ่านจะทราบแต่เพียงเนื้อหาเหตุการณ์ หากได้ทราบความรู้สึกภายในจิตใจของบุคคลใหม่ แม้ว่าจะมีการบันทึกความรู้สึกในจิตใจของบุคคลแต่ก็เป็นการบันทึกโดยผู้อื่น เช่น นักประวัติศาสตร์

งานแต่งการนำเสนอเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในท้องเรื่องของอัตชีวประวัติ ผู้นี้นำเสนอเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในฐานะที่เป็นโครงเรื่องหลักควบคู่กับเรื่องราวชีวิตส่วนตัว จะเห็นว่าผู้เขียนบอกเล่าเหตุการณ์ประวัติศาสตร์อย่างละเอียดลออและยังได้บอกถึงเวลาและสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์นั้นท้องเรื่องอย่างชัดเจน อันเป็นลักษณะของงานเขียนเชิงประวัติศาสตร์อย่างเด่นชัด

⁷Pu Yi, From emperor to citizen : pp. 480-481.

Receiving my special pardon on December 4, 1959

中華人民共和國最高人民法院
特赦通知書

1959年特赦字第111号

根据一九五九年十二月十七日中华人民共和国主席特赦令，本院对
在押的国民党战犯李承先进行了审查。
李承先，男，汉族，五十四岁，湖南人。此次在押，系于一九四九年
在国民党军部任职，在解放战争期间，经过党的教育和思想教育，
于一九五九年十二月十七日，在押期间，于一九五九年十二月十七日，予以释放。

The official notification of my special pardon (see page 472)

รูปภาพที่ 38

⁸Ibid.

กล่าวโดยสรุป อัตชีวประวัติ เรื่องนี้เป็นบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดเหตุการณ์ประวัติศาสตร์สู่อนุชนรุ่นหลังอย่างเด่นชัด แต่น่าสังเกตว่าคำว่า "อนุชนรุ่นหลัง" ในที่นี้อาจจะมีความหมายเจาะจงถึงลูกหลานในตระกูลอัยซิง เจี้ยวหรง โดยเฉพาะก็ได้ เพราะบรรพบุรุษของตระกูลนี้ เป็นผู้ก่อตั้งราชวงศ์จิงที่สืบสันตวงศ์มาถึง 10 รัชกาล แต่ต้องมาถึงคร่าล่มสลายในรัชกาลของฟูอี้ เกือบตลอดเวลาที่ฟูอี้ทุ่มเทชีวิตจิตใจเพื่อชาวคว่าบังลังก์ให้กลับคืนมาเป็นของตระกูลอัยซิง เจี้ยวหรง จนเป็นเหตุให้ประเทศชาติและประชาชนต้องพบกับความหายนะ แม้แต่ชีวิตตนเองก็ต้องพบกับความพินาศจนเป็นตราบาบในจิตใจและเป็นรอยจารึกในหน้าประวัติศาสตร์ที่ไม่มีวันลบเลือน ในช่วงบั้นปลายชีวิต ฟูอี้กล่าวเสมอว่าตนติดค้างประเทศชาติและประชาชนมากมาย และเขาก็รู้สึกสำนึกผิดและพยายามชดเชยความผิดในอดีตด้วยการอุทิศชีวิตและแรงงานทำงานรับใช้ประชาชน เพราะในอดีตเขาได้มีส่วนก่อกรรมทำเข็ญกับประชาชนมาตุภูมิของตนจนเกิดความสำนึกผิดในบาปที่ตนได้ก่อไว้ สิ่งนี้น่าจะเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ผลักดันให้ฟูอี้ เขียนอัตชีวประวัติขึ้นมาเพื่อบันทึกเรื่องราวไว้เป็นอุทธาหารณ์แก่ลูกหลานตระกูลอัยซิง เจี้ยวหรง เพื่อเตือนให้ผู้อ่านตระหนักถึงผลเสียหายที่จะเกิดตามมาจากบทเรียนชีวิตของตน และย่อมมีความหมายรวมถึงผู้อ่านโดยทั่วไปที่กระหายในอำนาจทางการเมืองจนไม่เอาหน้าต่อประเทศชาติและประชาชนด้วย นอกจากบทเรียนชีวิตของฟูอี้จะเป็นเครื่องเตือนสติที่มีความชัดเจนในตัวเองแล้ว ฟูอี้ยังได้กล่าววิพากษ์วิจารณ์การกระทำอันเป็นแรงผลักดันจากความกระหายในอำนาจผ่านประวัติศาสตร์ในยุคสมัยของพระนางซูสีไทเฮา ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของตนและเป็นผู้สถาปนาฟูอี้เป็นโอรสแห่งสวรรค์ (Son of Heaven) แต่ภาพลักษณ์ของพระนางซูสีไทเฮาที่ปรากฏในอัตชีวประวัติกลับเป็นภาพที่อัปลักษณ์มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้อำนาจตามอำเภอใจตนเอง โดยไม่สนใจประเทศชาติ ประชาชน และทำทุกวิถีทางที่จะปกป้องอำนาจของตนโดยไม่เอาหน้าต่อศีลธรรม ดังนั้นสำหรับฟูอี้แล้ว อำนาจทางการเมืองไม่ใช่สิ่งที่จะควรแสวงหา เพราะจะนำพาไปสู่ความหายนะดังเช่นอุทธาหารณ์จากประสบการณ์ชีวิตของเขาเอง และความพ่ายแพ้ของญี่ปุ่น แต่สิ่งที่มีความหมายต่อประเทศชาติคือ พลังของประชาชนผู้ที่จะชูชีวิตให้กับแผ่นดินที่ได้รับมอบหมายจากความกระหายอำนาจจนก่อสงครามที่ทลายชีวิตมนุษย์ หากมองอย่างผิวเผิน อาจกล่าวได้ว่า ฟูอี้ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมยุคสมัยนั่นเอง แต่หากพิจารณาในอีกระดับจะพบว่า ความคิดดังกล่าวนี้น่าจะมีป้อเกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงทางความคิดอย่างถอนรากถอนโคนของฟูอี้โดยแท้จริง ในอดีต ฟูอี้ลุ่มหลงในอำนาจทางการเมืองอย่างหัวปักหัวปำ

จนเป็นเหตุที่ทำให้เขาต้องตกหลุมพรางทางการเมืองของผู้อื่น กว่าครึ่งชีวิตที่ฟู้อุ้มเทจิตใจ
 กับการกอบกู้บัลลังก์และเกียรติภูมิของบรรพบุรุษให้กลับคืนมา จนกระทั่งฟู้อี้ได้ผ่านการต่อสู้
 ทางความคิดหลายตลบ จึงได้เข้าใจว่า สิ่งที่คุณเคยคิดว่าเป็นสิ่งที่มีค่าที่สุดในชีวิตนั้นแท้ที่จริง
 หาได้มีคุณค่าหรือความหมายต่อชีวิตแต่ประการใดใหม่ จากสูงสุดคืนสู่สามัญ ฟู้อี้จึงได้ค้นพบว่า
 สิ่งที่มีค่าที่แท้จริงในชีวิตคือ การมีชีวิตดังเช่นสามัญชนธรรมดาตัวเอง การบอกเล่าถึงเรื่องราว
 ประสบการณ์ชีวิตของตนเพื่อเป็นการเตือนแก่อนุชนรุ่นหลัง จึงน่าจะเป็นผลมาจากการที่ฟู้อี้
 สามารถเข้าถึงแก่นแท้ของชีวิตและไม่ต้องการให้ประวัติศาสตร์ย้อนรอยมันเอง
 ซึ่งประวัติศาสตร์ในยุคใหม่ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง การนำเอาระบอบการปกครอง
 แบบเก่ามาใช้ในสังคมใหม่ไม่มีทางประสบผลสำเร็จได้เลย จึงไม่มีประโยชน์อันใดที่จะทวน
 กระแสประวัติศาสตร์เพื่อทำให้ออดีตที่ผ่านล่วงเลยไปแล้วกลับคืนมาดังเดิม ประวัติศาสตร์ยุคใหม่
 คือประวัติศาสตร์ของประชาชน หากประวัติศาสตร์ของผู้ปกครองอีกต่อไปไม่

ด้วยเหตุนี้ อัตชีวประวัติเรื่องนี้จึงมีนัยที่ลุ่มลึก หากแต่เพียงแต่บันทึกเหตุการณ์
 ประวัติศาสตร์ หากแต่สะท้อนทัศนคติของผู้บันทึกที่มีต่อประวัติศาสตร์อีกด้วย

2.2 ในฐานะประชาชนตัวอย่าง

มูลเหตุแห่งการเขียนอัตชีวประวัติในครั้งแรกที่ฟู้อี้ยังถูกจองจำในคุกนั้น มีรากฐาน
 มาจากนโยบายของรัฐบาล กล่าวคือ เป็นวิธีการที่รัฐบาลจะช่วยให้อาชญากรสงครามรู้สึกสำนึก
 ในความผิดของตน เพื่อประโยชน์ในการดัดแปลงตนเอง จากมูลเหตุดังกล่าวนี้ นับได้ว่า
 ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงผู้ที่เคยมีความคิดที่ฝังแน่นว่าตนเองเป็นจักรพรรดิมาตลอดชั่ว
 ชีวิตให้กลายเป็นสามัญชนที่มีจิตสำนึกถึงงามคือ รูปธรรมของความสำเร็จในนโยบายดังกล่าว
 การให้อิสระแก่ฟู้อี้จึงเท่ากับสื่อนัยว่าฟู้อี้คือประชาชนตัวอย่างที่ได้ผ่านการขัดเกลาแล้ว
 ดังสาระสำคัญของประกาศนิตยกรรมเขียนไว้ว่า⁹

NOTICE OF A SPECIAL PARDON

FROM THE SUPREME PEOPLE'S COURT OF

THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

In accordance with the Special Pardon order issued by the
 Chairman of the People's Republic of China on September 17, 1959

⁹Ibid., p. 472.

Myself with the empress dowager Lung Yu in 1911

先朝改權未能保全僅留
 尊號至今歎之所有優待
 各節無倫何特斷乎不
 許變更容當列入憲法

袁世凱誌

乙卯孟冬

รูปภาพที่ 410

Yuan Shih-kai's assurance written on the Articles of Favourable Treatment (see pp. 37-38)

¹⁰Ibid.

this Court has investigated the case of the "Manchukuo" war criminal Aisin-Gioro Pu Yi.

The war criminal Aisin-Gioro Pu Yi, male, 54 years old, of the Manchu nationality, and from Peking, has now served ten years; detention. As a result of remoulding through labour and ideological education during his captivity he has shown that he has genuinely reformed. In accordance with the stipulations of Clause I of the Special Pardon Order he is therefore to be released.

Supreme People's Court of
the People's Republic of China

ในช่วงบั้นปลายชีวิตภายหลังจากที่ได้รับอิสรภาพ ผู้นี้ได้รับความสนใจจากบรรดาผู้นำชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ในช่วงปี ค.ศ. 1963 สองปีก่อนที่อัตชีวประวัติของเขาจะถูกตีพิมพ์เผยแพร่ ผู้นี้ได้ต้อนรับชาวต่างประเทศที่มีความสนใจคร่ำครวญเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของผู้นี้ในช่วงบั้นปลายชีวิตซึ่งตรงกันข้ามกับวิถีชีวิตในอดีตโดยสิ้นเชิง เขาได้ตอบคำถามของผู้เข้าพบคนหนึ่ง ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนญี่ปุ่นถึงความเคลือบแคลงใจที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนของผู้นี้ว่าเป็นผลมาจาก "การล้างสมอง" ของรัฐบาลว่า "รัฐบาลจีนใหม่ไม่เคยบีบบังคับให้ผม "ล้างสมอง" แต่ประการใด แต่เป็นเพราะผมได้ทราบความจริงจึงไม่อาจจะก้มหัวให้ต่างหาก"¹¹

แม้ว่าคำยืนยันดังกล่าวอาจจะ เป็นความรู้สึกที่ถ่ายทอดมาจากส่วนลึกของจิตใจผู้นี้ แต่มูลเหตุแห่งการเขียนอัตชีวประวัติและการได้รับนิรโทษกรรม ส่วนมีรากฐานจากอุดมการณ์ทางการเมืองจึงก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยขึ้นในใจของผู้อ่านที่มีพื้นฐานแนวคิดในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างออกไปไม่ได้ เป็นเรื่องยากยิ่งที่จะแยกความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของผู้นี้ออกจากวิถีชีวิตของสังคมจีนยุคใหม่ เพราะภาพลักษณ์ของผู้นี้คือภาพของตนในสังคมเก่าที่ได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงตนเองตามนโยบายของรัฐบาลมาแล้ว นอกจากนี้ ภายหลังจากการได้รับอภัยโทษ ผู้นี้ยังได้เข้าทำงานร่วมกับสภาที่ปรึกษาทางการเมืองจีน ความสัมพันธ์

¹¹ หลี่ชู่เสียน. ชีวิตสามัญชนของจักรพรรดิ. แปลโดย อรุณ วิจารณ์สันติ.

(กรุงเทพมหานคร ; สำนักพิมพ์รวมธรรมส์, 2531), หน้า 96.

ระหว่างฟู้อี้กับบุคคลสำคัญทางการเมือง เมืองจึงกระชับแน่นและอัตชีวประวัติของฟู้อี้ก็ได้รับการตรวจ
แกจากบุคคลสำคัญของหนังสือพิมพ์มวลชนในรัฐบาลจีนใหม่อีกด้วย ด้วยเหตุนี้อัตชีวประวัติของ
ฟู้อี้จึงถูกมองว่า เคลือบแฝงไว้ด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างน่าสงสัย ซึ่งอัตชีวประวัติเล่ม
สมบูรณ์ที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1965 นี้เองที่ทำให้ชีวิตในช่วงบั้นปลายของฟู้อี้ต้อง
เผชิญกับมรสุมทางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง ในปี ค.ศ. 1966 สภาที่ปรึกษาทางการเมืองจีนอัน
เป็นต้นสังกัดของฟู้อี้ได้ถูกโค่นลงโดยพวกเรดการ์ด ซึ่งได้ก่อกระแสการปฏิวัติวัฒนธรรมขึ้นในจีน
ยังผลให้ผู้นำสภาที่ปรึกษาการเมืองจีนหลายคนต้องประสบเคราะห์กรรม และฟู้อี้ก็พลอยได้รับ
เคราะห์กรรมตามไปด้วย เพราะตัวฟู้อี้เองคือรูปธรรมของความสำเร็จ ดังนั้นเขาจึงต้องถูก
กักขัง แต่ฟู้อี้ก็ได้รับรอดพ้นจากภาวะวิกฤติทางการเมืองในช่วงบั้นปลายชีวิตได้โดยการยื่นมือ
เข้าช่วยเหลือของนายกรัฐมนตรีโจว เอิน หลี ซึ่งปกป้องฟู้อี้ให้รอดพ้นจากมรสุมทางการเมือง
แม้ว่าชีวิตของฟู้อี้ และผลงานของเขาจะมีความแนบแน่นกับอุดมการณ์ทางการเมือง
ร่วมยุคสมัยดังที่ได้กล่าวข้างต้น แต่หากพิจารณาในอีกระดับหนึ่งจะพบว่า ความเปลี่ยนแปลงทาง
ความคิดและวิถีชีวิตในช่วงบั้นปลายชีวิตของฟู้อี้ นั้น น่าจะเป็นผลมาจากการได้ตระหนักความจริง
ดังที่เขากล่าวอ้าง ซึ่งฟู้อี้อธิบายถึงต้นสายปลายเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางความคิดผ่านการ
ให้สัมภาษณ์ดังนี้

"สมาชิกสภาผู้แทนปฏิวัติ" ข้าพเจ้าเคยได้ยินมาว่า ช่วงที่ท่านอยู่โซเวียต เคยได้รับการ
ศึกษา "แบบสี่แดง" มาแล้วเป็นเช่นนั้นจริงหรือครับ

ฟู้อี้ (หัวเราะ) นั้นเป็นคำกล่าวที่เหลวไหลไร้สาระ ช่วงที่ข้าพเจ้าอยู่โซเวียตไม่ว่าจะ
อ่านหนังสือหรือหนังสือพิมพ์ล้วนมีอิสระเสรีโดยสิ้นเชิง ได้รับการศึกษาที่ที่เป็นมนุษยธรรม
รัฐบาลจีนใหม่ก็ไม่เคยบังคับให้ข้าพเจ้า "ล้างสมอง" เป็นด้วยข้าพเจ้าได้รับความเป็นจริง
ไม่อาจไม่ก้มหัวให้ต่างหาก

ข้าพเจ้าเป็นคนจีน ข้าพเจ้ารู้จักประเทศจีนเก่าดี ประเทศจีนในเวลานั้นคนจีนไม่
สามารถชักจูงหมายในประเทศของตนเอง แม้แต่กรุงปักกิ่งก็ยังถูกปกครองโดยชาวต่างชาติ
วันนี้ท่านมาที่นี่ ท่านสามารถไปเที่ยวชมทั่ว ๆ ไปได้ ยังมีปรากฏการณ์เช่นนี้มาก่อนหรือ ปัจจุบัน
ต้องนับได้ว่า เป็นแผ่นดินของประชาชนจีนเองอย่างแท้จริง

เมื่อคำนึงถึงแง่ที่ว่า การผลิตเปลี่ยนราชวงศ์แต่ละครั้งในประวัติศาสตร์จีนองค์
จักรพรรดิตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ล้วนไม่อาจดำรงชีพอยู่สืบต่อไปได้ ดังนั้น ขณะที่ข้าพเจ้าถูก
ทางการเมืองโซเวียตส่งตัวกลับประเทศจีนนั้น ข้าพเจ้าจึงคิดว่าคราวนี้คงตายแน่แล้ว ตกอยู่ในภาวะ

ขวัญผวาเหมือนผู้ต้องโทษประหาร แต่ความจริงกลับปรากฏว่า ข้าพเจ้าไม่เพียงแต่ยังมีชีวิต อยู่เท่านั้น ยังกลายมาเป็นเมือง เป็นเจ้าของประเทศอีกด้วย

อันที่จริง การที่คนส่วนมากตื่นนอนอยู่ในห้องทุกซั้วเวทนา คนส่วนน้อยวางอำนาจบาตร ใหญ่กดหัวคือคนส่วนใหญ่ มันเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่ชอบด้วยเหตุผลอย่างยิ่ง ยกเอาสมัยแมนจูก้าว มากล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ที่สามารถเสพสุขอยู่อย่างอึมหมิพิมันก็คือกลุ่มชนสูงปกครองแห่งญี่ปุ่น บรรดาขุนพลและองค์จักรพรรดิตั้งเตอ ซึ่งก็คือตัวข้าพเจ้านี้แหละ แต่ประชาชนเล่า แม้แต่กิน ข้าวสวยมือหนึ่งยังถือเป็นความผิดต้องถูกลงโทษ ปัจจุบันประชาชนอาศัยการต่อสู้ของตนเอง สลัดพ้นจากการขูดรีดและการกดขี่อันเลวร้ายชนิดนั้น ก็เป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระนั้นหรือ

ในประเทศจีนเก่า พวกสุภาพบุรุษชาติมหาอำนาจไม่ยอมให้เราพัฒนาเศรษฐกิจ แห่งชาติ เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจของตัวเองในประเทศของตน ไม่ว่าอุตสาหกรรมหรือ เกษตรกรรมล้วนเต็มไปด้วยสภาพแบบอาณานิคม แต่ปัจจุบันวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยที่สุด กำลังถูกนำมาใช้อย่างไม่ขาดสาย ผลิตรถยนต์อุตสาหกรรมที่แต่ก่อนผลิตไม่ได้ แต่ปัจจุบันกำลังผลิต ออกมาอย่างขนาดใหญ่ นี่ล้วนเป็นข้อเท็จจริงที่ข้าพเจ้าเห็นกับตาตนเอง จากนี้ทำให้ข้าพเจ้า ค่อย ๆ รับรู้ความเป็นจริงที่ละกั้ว ๆ นี้ก็เรียกว่าถูก "ล้างสมอง" อย่างนั้นหรือ"¹²

ที่ได้ยกมาข้างต้นนี้คือคำอธิบายในการตอบข้อข้องใจที่มีผู้ถามถึงการเปลี่ยนแปลงตน ของฟู่อี้ ซึ่งเป็นคำถามที่มีผู้คนเป็นจำนวนมากเคลือบแคลงสงสัยว่าฟู่อี้ถูกล้างสมองโดยอุดมการณ์ ทางการเมืองร่วมยุคสมัย ซึ่งข้อเคลือบแคลงดังกล่าวก็ค่อนข้างจะมีน้ำหนัก ไม่ว่าจะพิจารณา จากมูลเหตุของการเจียนอัตชีวประวัติที่ดี ความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างฟู่อี้กับสภาที่ปรึกษา ทางการเมืองจีนที่ดี หรือการตรวจสอบต้นฉบับของอัตชีวประวัติก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ดี เหล่า นี้ย่อมทำให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาในอีกระดับ จะพบข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่ง คือ คนที่ถูก ล้างสมองด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างหนึ่งอย่างใดจะสามารถวิเคราะห์สภาพความเป็น จริงได้อย่างสุ่มสิ่งและเที่ยงตรงได้เพียงนี้กระนั้นหรือ และผู้ที่ถูกล้างสมองจะสามารถกำหนด วิธีชีวิตตนได้อย่าง เป็นอิสระ และสามารถดำเนินชีวิตตามที่ตนปรารถนาได้อย่างมีคุณค่าและมี ความหมายสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ดัง เช่นสิ่งที่ฟู่อี้ได้พิสูจน์ให้โลกได้ประจักษ์ในช่วงบั้นปลาย ชีวิตของเขากระนั้นหรือ

12 เรื่องเดียวกัน, หน้า 95-98.

ด้วยประการฉะนี้ แรงจูงใจในการเขียนอัตชีวประวัติในฐานะประชาชนตัวอย่างของพู่ไต้ที่จริงแล้วมีนัยสูงส่งกว่านัยทางการเมืองดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นเสียอีก นัยที่ว่าเป็นคือด้านมนุษยนิยม ซึ่งมีความเป็นสากลในตัวเองอย่างเด่นชัด ไม่ว่าชนชาติใด ศาสนาใด และมีความเชื่อทางการเมืองแบบใดก็ล้วนต้องคำนึงถึงคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเป็นสำคัญ ซึ่งหมายความว่า ในเบื้องลึกแล้ว พู่ไต้อาจจะมีความเห็นว่า ชีวิตของตนสมควรเป็นแบบฉบับให้แก่อนุชนรุ่นหลังในทางด้านความประพฤติได้เป็นอย่างดี เพราะเขาสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนได้เป็นผลสำเร็จ จากชีวิตที่ไม่เคยทำอะไรได้ด้วยตนเองเพราะได้รับการปรณินิบัติอย่างดี จนสามารถทำในสิ่งที่คนธรรมดาสามัญสามารถทำได้ และยิ่งอุทิศตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมอีกด้วย โดยสรุปแล้ว พู่ไต้สามารถดำรงชีวิตได้สมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทุกประการ ซึ่งนับถือว่าเป็นชีวิตที่มีคุณค่าและสมควรแก่การถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นคุณประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตแก่อนุชนรุ่นหลัง

ชีวิตที่ควร เป็นแบบอย่างในด้านความประพฤติที่เปี่ยมล้นด้วยจิตสำนึกในคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพู่ไต้ เป็นเช่นไรจึงเป็นสิ่งที่ควรหยิบยกนำมาพิจารณา เพราะจะเป็นเรื่องยืนยันว่าพู่ไต้มีแรงจูงใจแฝงเร้นไว้ด้วยความรู้สึกที่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นสรรเสริญตนเองในฐานะที่เป็นแบบอย่างความประพฤติเพื่อชดเชยความผิดพลาดของชีวิตในอดีต

ในผลงานชื่อ "ชีวิตสามัญชนของจักรพรรดิ" ซึ่งเป็นเรื่องราวชีวประวัติในช่วงบั้นปลายชีวิตของอัยจิง เจี้ยวหรือ พู่ไต้ บันทึกโดยหลี่ซู่เสียนภรรยาคนสุดท้ายของเขา ในชีวประวัติเล่มนี้ หลี่ซู่เสียนเขียนว่า สิ่งที่พู่ไต้ทะนุทะนอมมากที่สุดหลังได้รับนิรโทษกรรมพิเศษแล้วก็คือ ผลที่ได้จากการปรับปรุงตัวในเวลากว่า 10 ปี และสิ่งที่เขารู้สึกปวดร้าวที่สุดก็คือ การถูกผู้คนมองด้วยทัศนะที่ไม่มีใครเปลี่ยนแปลงโดยไม่ जानักครั้งแรกชีวิตออกจากครึ่งหลังชีวิตของเขา¹³ ซึ่งน่าจะสะท้อนให้เห็นว่า สำหรับพู่ไต้แล้ว การเปลี่ยนแปลงทางความคิดและวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบถอนรากถอนโคน จากชีวิตที่ปราศจากคุณค่ามาสู่ชีวิตที่เต็มเปี่ยมด้วยคุณค่าย่อมสมควรเป็นแบบฉบับที่ควรค่าแก่การเป็นตัวอย่างอันดี เพราะเขาได้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีทุกประการ

2.3 ในฐานะปัจเจกบุคคลที่ปรารถนาจะแสวงหาตนเอง

ในตอนท้ายของอัตชีวประวัติ พู่ไต้ได้ครุ่นคิดหาสาเหตุว่า อะไรทำให้เขาต้องมา

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

เผชิญกับชะตากรรมที่อัปยศเช่นนี้ จากชีวิตที่เคยยิ่งใหญ่ได้รับการถวายความเคารพมาโดยตลอด แต่มาบัดนี้กลับต้องมาขมขื่นกับการถูกละเลยเหยียดหยามอย่างไร้ค่าราวกับรูสีเช่นนี้ ซึ่งฟู้อี้ได้ให้คำตอบกับผู้อ่านเองว่า ทั้งหมดเป็นผลมาจากการตัดสินพระทัยของพระนางงูสีไทเฮา และการมีชีวิตเติบโตภายในวังต้องห้ามอย่างตัดขาดจากโลกภายนอกโดยสิ้นเชิง

อนึ่ง ฟู้อี้ได้บอกเล่าถึงมูลเหตุที่รัฐบาลให้นักโทษอาชญากรรมทุกคน เขียนอัตชีวประวัติของตน เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการตัดแปลง นักโทษจำเป็นต้องย้อนกลับไปทบทวนถึงภูมิหลังความเป็นมาของชาติกำเนิดและชีวิตในวัยเด็ก อันเป็นเครื่องกำหนดความคิดและวิถีการดำรงชีวิตของบุคคลเสียก่อน จึงจะเข้าใจตนเองได้

ข้างต้นนี้จะสะท้อนให้เห็นว่า การแสวงหาตนเองเป็นจุดมุ่งหมายประการสำคัญในการเขียนอัตชีวประวัติเล่มนี้ขึ้นมา จากภูมิหลังทางชีวิต จะเห็นได้ว่า ประสบการณ์ชีวิตของฟู้อี้มีความเข้มข้นในระดับที่สูงมาก โดยมีความพลิกผันทางประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัยเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ผลักดันให้เกิดความพลิกผันในชะตาชีวิตของฟู้อี้ เพื่อที่จะให้เข้าใจตนเองอย่างแจ่มชัด ฟู้อี้จึงได้ย้อนทบทวนความเป็นมาในชีวิตของตน จากวัยเด็กเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันอันเป็นช่วงวัยกลางคน จะเห็นได้ว่า เนื้อหาของอัตชีวประวัติเรื่องนี้ถูกจัดวางในลักษณะที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายดังกล่าวอย่างชัดเจน กล่าวคือ ฟู้อี้เริ่มต้นเล่าเรื่องราวชีวิตของตนโดยการสืบสาวภูมิหลังชาติกำเนิด จากนั้นจึงได้เล่าเรื่องราวตามลำดับวัย จากวัยเด็กซึ่งเป็นการบอกเล่าถึงลักษณะเข้าหลอมทางชีวิตเพื่อให้เข้าใจถึงบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ และนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในช่วงวัยกลางคน และจบลงในเรื่องราวช่วงต้นของวัยบั้นปลายชีวิต อันเป็นการบอกเล่าถึงบุคลิกภาพที่มั่นคงของฟู้อี้

เพื่อให้เกิดความกระจ่างในประเด็นนี้ ผู้วิจัยฯ ขอกล่าวอย่างละเอียดเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเล่าเรื่องประเภทอัตชีวประวัติ

3. องค์ประกอบของการเล่าเรื่องประเภทอัตชีวประวัติ

3.1 โครงสร้างการดำเนินเรื่อง

โดยพิจารณา อัตชีวประวัติเรื่องนี้แทบจะไม่ได้จัดโครงสร้าง หากแต่เป็นการเล่าเรื่องราวชีวิตตามลำดับเวลา กล่าวคือ จากวัยเด็ก ผ่านวัยผู้ใหญ่ สู่วัยกลางคนและจบลงบนบั้นปลายชีวิตตามลำดับ โดยก่อนที่จะเล่าเรื่องราวชีวิตของตน ฟู้อี้ได้เล่าภูมิหลังทางครอบครัว เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความเป็นมาของตนได้อย่างแจ่มชัด โครงสร้างของอัตชีวประวัติจึงมีลักษณะ

ราบเรียบจนดูประหนึ่งว่า ผู้อ่านไม่ได้จัดโครงสร้างแต่ประการใด แต่โครงสร้างที่ราบเรียบนี้ก็เป็นขบวนการเล่าเรื่องประเภทอัตชีวประวัติ นวนิยายบางเรื่องก็จัดโครงสร้างแบบราบเรียบเพื่อเล่าเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตของตัวละครในลักษณะเดียวกันนี้ เช่น นวนิยายเรื่อง บทเรียนชีวิต (L'Education Sentimentale) ของ กุสตาฟ โฟลแบร์ต (Gustave Flaubert)¹⁴

เราอาจแบ่งโครงสร้างของอัตชีวประวัติออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเกี่ยวกับชีวิตวัยเด็ก ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาน 3 บทแรก ส่วนที่สองเกี่ยวกับชีวิตจักรพรรดิแห่งแมนจูวี่ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาน 3 บทต่อมา และส่วนสุดท้ายเกี่ยวกับชีวิตสามัญชน ประกอบด้วยเนื้อหาน 3 บทสุดท้าย

หากมองเพียงผิวเผิน จะเห็นว่า ผู้อ่านจัดโครงสร้างอัตชีวประวัติอย่างได้สัดส่วน ทุกส่วนมีเนื้อหา 3 บทเท่ากัน แต่หากพิจารณาในอีกระดับ จะเห็นว่า เนื้อหาในแต่ละบทมีความแตกต่างกันในด้านปริมาณและเนื้อหา กล่าวคือ บางบทมีความยาวไม่ถึงสิบหน้ากระดาษในขณะที่บางบทมีความยาวเกือบร้อยหน้า บางบทเน้นชีวิตส่วนตัว และบางบทเน้นชีวิตทางการเมืองด้วยเหตุนี้ การจัดโครงสร้างการเล่าเรื่องของอัตชีวประวัติเรื่องนี้จึงยังไม่ได้สัดส่วนเท่าใดนัก

อนึ่ง เนื่องจากชีวิตของผู้อ่านมีความแนบแน่นกับประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัยจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด ผู้อ่านจึงได้ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัยอย่างเด่นชัด จะเห็นได้ว่า เขาระบุเวลา สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ในท้องเรื่องอย่างชัดเจนว่าชีวิตในแต่ละช่วงเวลาเกิดขึ้นเมื่อใดและที่ใด ดังที่เขาแถลงจุดมุ่งหมายไว้ว่า เพื่อให้อัตชีวประวัติของตนเป็น "บันทึกหลักฐานทางประวัติศาสตร์"

โดยภาพรวม อัตชีวประวัติมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ชีวิตส่วนตัวของผู้อ่านและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัย จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบทั้งสองส่วนนี้จะดำเนินควบคู่กันในลักษณะของการเล่าเหตุการณ์ประวัติศาสตร์แทรกลงในเรื่องราวชีวิตส่วนตัว องค์ประกอบทั้งสองส่วนนี้จึงถูกเล่าแทรกสลับกันไปมาตลอดเรื่อง ขณะเดียวกันก็ดำเนินคู่ขนานกันไปตลอดเรื่อง ดังนี้ ในส่วนแรกเรื่องราวดำเนินในช่วงปลายยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถึงยุคสาธารณรัฐ ส่วนที่สองเหตุการณ์ดำเนินสู่ช่วงที่เกิดความผันผวนของสถานการณ์ทางการเมือง เนื่องจากเกิดการ

¹⁴ ทศนีย์ นาควัชระ, ชีวิตและผลงานของกุสตาฟ โฟลแบร์ต. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 243.

เกิดการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองของเหล่าผู้นำทางทหารและการรุกรานของญี่ปุ่นในช่วง สงครามมหาเอเชียบูรพา และส่วนสุดท้ายเหตุการณ์ทางการเมืองสงบลง เนื่องจากญี่ปุ่นยอม แพ้สงครามและพรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถยึดครองจีนได้อย่างเด็ดขาด

ด้วยเหตุนี้ เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัยจึง เป็นแก่นเรื่องเด่นควบคู่ไปกับ เรื่องราวชีวิตส่วนตัว โดยมีแกนกลางคือ แก่นเรื่องวัยเยาว์ ซึ่งเป็นส่วนที่อธิบายถึงรากฐาน ทางบุคลิกภาพของบุคคล ดังนั้น หากพิจารณาการจัดโครงสร้างของอัตชีวประวัติแล้วจะพบว่า โครงสร้างส่วนแรกเป็นส่วนที่มีความสำคัญสูงสุด เพราะเป็นส่วนที่กล่าวถึงชีวิตวัยเด็ก ผู้เ้าได้ วิเคราะห์ชีวิตวัยเด็กของตนเองอย่างละเอียดทุกแง่มุม เพื่อจะชี้ให้เห็นว่าชีวิตวัยเด็กมี อิทธิพลต่อชีวิตปัจจุบันอย่างไร เพื่อความกระจ่าง ผู้วิจัยใคร่ขอให้พิจารณาเนื้อหาของโครงสร้าง แต่ละส่วน ดังนี้

ในส่วนแรก กล่าวถึงภูมิหลังทางครอบครัวและชีวิตวัยเด็ก นับตั้งแต่วันแรกที่ ก้าวเข้าสู่วังต้องห้ามจนถึงวันสุดท้ายที่จากไป สถานการณ์ทางการเมืองดาเนินอยู่ในช่วงปลาย รัชสมัยของพระเจ้าจักรพรรดิกวางสู่งจนถึงปฏิวัติในปี ค.ศ. 1924 ประกอบด้วยเนื้อหาในสามบทแรก คือ ครอบครัวของฉัน ชีวิตวัยเด็ก และจากวังต้องห้ามสู่สถานกงสุลญี่ปุ่น

ผู้เ้าได้นำให้ผู้อ่านได้รู้จักกับตัวละครเอกของเรื่องซึ่งก็คือตัวผู้เ้าเอง พร้อมทั้งวิเคราะห์ ภูมิหลังทางครอบครัวและชีวิตวัยเด็กของตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวและบุคคลรอบข้าง การศึกษาและการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนความใฝ่ฝันและความเปื้อนหายในความรักอาเจของชีวิต เนื่องจากถูกกักขังให้อยู่แต่ในวัง เขาจึงปรารถนาที่จะออกไปสู่โลกภายนอก ความใฝ่ฝันของเขาคือการเดินทาง ไปศึกษาต่อประเทศอังกฤษ แต่ความฝันก็ไม่อาจกลายเป็นความจริงได้ ชีวิตในวังได้หล่อหลอม ำให้ผู้เ้าคิดเสมอว่าตนเป็นผู้ที่มีความสำคัญเหนือคนทั้งปวง ความคิดดังกล่าวนี้เป็นตัวกำหนดความ คิด การตัดสินใจและพฤติกรรมในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางด้านการเมือง เมื่อเกิด ความพลิกผันครั้งสำคัญในชีวิตคือ การยกเลิกกฎหมายให้อภิสิทธิ์แก่ราชวงศ์และถอดถอนผู้เ้าเป็น สามีขุน ความคิดที่ฝังลึกในจิตใจว่าตนเป็นเจอรสแห่งสวรรค์ผู้มีสิทธิอันชอบธรรมที่จะปกครอง แผ่นดิน เนื่องจากบรรพบุรุษของตนเป็นผู้ก่อตั้งราชวงศ์จึงได้ก่อให้เกิดเป็นความปรารถนาอย่าง แแรงกล้าที่จะทวงบัลังก์ให้กลับคืนมา เป็นของตนอีกครั้ง

จะเห็นได้ว่า เนื้อหาในโครงสร้างส่วนแรกนี้ปูพื้นฐานให้เห็นว่า ชาติกำเนิดและชีวิต ในวัยเด็กอัน เป็นบ้ำาหลอมทางบุคลิกภาพของผู้เ้ามีลักษณะอย่างไร เพื่อจะโยงไปสู่เนื้อหาในส่วน

My nurse Mrs. Wang

Myself at the age of two

รูปภาพที่ 515

¹⁵Ibid.

ต่อไปซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของชาติกำเนิดและชีวิตวัยเด็ก ที่มีต่อวิถีชีวิตในวัยผู้ใหญ่ทั้ง ทางด้านชีวิตส่วนตัวและวิถีชีวิตทางการเมือง

ในส่วนที่สอง กล่าวถึงการก้าวสู่บัลลังก์จักรพรรดิแห่งแมนจู๊วและความพินาศานชีวิต ของฟู้อี้ เหตุการณ์บ้านเมืองดำเนินอยู่ในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา เนื้อหา มี 3 บท คือ เทียนสิน สุภาภคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 14 ปีแห่งแมนจู๊ว

ความปรารถนาที่จะกอบกู้บัลลังก์กลับคืนมา ทำให้ฟู้อี้ให้ความช่วยเหลือกับกองกำลัง ฝ่ายต่าง ๆ อย่างลับ ๆ แต่กองกำลังที่เขาให้การสนับสนุนก็ประสบความพ่ายแพ้ ฟู้อี้จึงคิดที่จะ เดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศเพื่อรอคอยโอกาสต่อไปและย้ายไปพำนักในเทียนสิน ช่วงเวลาที่อยู่ในเทียนสิน ฟู้อี้มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับฉี๋นุ่ ในด้านชีวิตส่วนตัว เขาเริ่มพบกับ ความผิดหวัง เมื่อเจ้าจอมเหว่ิน ชิว ขอลหย่า เนื่องจากฟู้อี้ทุ่มเทใจให้กับภารกิจกอบกู้ราชบัลลังก์แต่ เพียงอย่างเดียวและอีกเหตุผลก็คือ ความขัดแย้งระหว่างเหว่ิน ชิวกับมเหสีวาน จง ส่วนใน ด้านการเมือง รัฐบาลจีนภายใต้การนำของเจียง ไค เช็กได้บุกกรุกทำลายหลุมพระศพของ บรรพบุรุษฟู้อี้ ซึ่งสร้างความเคียดแค้นให้กับฟู้อี้เป็นอันมาก และทำให้ความปรารถนาที่จะกอบกู้ บัลลังก์ให้กลับคืนมาเป็นของตนยิ่งทวีความเข้มข้นขึ้นอีก ในที่สุด ฟู้อี้ยอมทำตามแผนการที่ฉี๋นุ่ และคนใกล้ชิดของฟู้อี้ได้ขุดหลุมพรางทางการเมืองส่อให้ฟู้อี้เป็นจักรพรรดิแห่งแมนจู๊ว แต่ฟู้อี้ก็ เป็นเพียงหุ่นเชิดของฉี๋นุ่เท่านั้น ในช่วงเวลา 14 ปี ของการเป็นจักรพรรดิแห่งแมนจู๊วฟู้อี้ จึงไม่มีความสุขเลย รวมทั้งวาน จง เธอหันเข้าหาผืนจันทกเป็นทาสและต้องเข้ารับการบำบัด รักษา ทั้งสองหย่าขาดจากกันภายหลังการพ่ายแพ้ของฉี๋นุ่ไม่นานนักความพ่ายแพ้ของฉี๋นุ่ใน สงครามจึงหมายถึงความพินาศของสาธารณรัฐแมนจู๊วและชีวิตของฟู้อี้ ความผิดหวังเพียง ประการเดียวในชีวิตของฟู้อี้คือ การกอบกู้ราชบัลลังก์ราชวงศ์ชิงให้กลับคืนมาสู่ความยิ่งใหญ่ ดังเช่นในอดีตก็กลายเป็นฝันล้มเหลว ฟู้อี้ถูกทหารสหภาพโซเวียตควบคุมตัวในฐานะอาชญากร สงคราม

เนื้อหานส่วนที่สองนี้ชี้ให้เห็นว่า ความพินาศานชีวิตของฟู้อี้เป็นผลมาจากชีวิตใน วัยเด็กเป็นปัจจัยสำคัญ โดยมีสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นเป็นตัวกระตุ้น

ในส่วนสุดท้าย กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมของฟู้อี้ ใน ช่วงที่เข้ารับการศึกษ และการใช้แรงงานตามนโยบายที่อภัยโทษของรัฐบาลจีนบ้านเมือง ดำเนินอยู่ในช่วงหลังสงคราม ซึ่งจีนกำลังก้าวเข้าสู่สังคมนิยมภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์ มีเนื้อหา 3 บท คือ สหภาพโซเวียต จากความกลัวสู่ความสามัคคี และฉันยอมรับ

การดัดแปลงตน

ความรู้สึกที่ฝังใจในวัยเด็กว่าตนเป็นบุคคลสำคัญพิเศษเหนือผู้อื่นทำให้พู๊ไม่เคย
 สานึกถึงความผิดของตน ในทางตรงกันข้าม เขากลับปกปิดความผิดของตนด้วยการเป็นพยาน
 ให้ในการสอบสวนหาความผิดของผู้อื่นในช่วงที่ถูกควบคุมตัวในสหภาพโซเวียต ในทานอง
 เดียวกัน เมื่อถูกส่งกลับมายังจีน ในช่วงแรก พู๊ก็ไม่เคยรู้สานึกถึงความผิดและพยายามปกปิด
 ความจริงอย่างเต็มที่จนถึง จนกระทั่งนักโทษอาชญากรคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นคนสนิทของพู๊เองได้
 เปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมไปแล้ว แต่พู๊ก็ยังคงยึดติดกับความเชื่อว่าตนเป็นโรสแห่ง
 สวรรค์ และไม่เคยมคิดที่จะทำอะไรด้วยตนเองเพราะเคยชินกับการปรนนิบัติรับใช้มาตลอดชีวิต
 จนเวลาล่วงเลยมาหลายปี พู๊ได้สัมผัสกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบตัวและความเปลี่ยนแปลง
 ที่เกิดขึ้นภายนอก ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกในครอบครัวเขาเองหรือความเปลี่ยนแปลงของสังคมจีน
 ยุคใหม่ เขาจึงตระหนักถึงความจริงและเริ่มเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรม จนสามารถ
 ดำรงชีวิตดังเช่นสามัญชนได้ พู๊เริ่มเข้าใจถึงคุณค่าของชีวิตจากการให้อภัยของผู้ที่เคยได้รับ
 เคารพกรรมจากผู้อื่นในช่วงที่เขาดำรงตำแหน่งจักรพรรดิ จนในที่สุดพู๊สามารถเปลี่ยนแปลง
 เป็นคนใหม่ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งต่อตนเองและสังคมได้เป็นผลสำเร็จ เขาได้รับอิสรภาพ
 ภายหลังจากการใช้ชีวิตในคุกนาน 10 ปี และกลับมาเริ่มต้นชีวิตใหม่ในบ้านเกิดด้วยจิตสำนึกที่
 เปรียบด้วยความรู้สึกที่ตระหนักในคุณค่าของความเป็น "มนุษย์" ท่ามกลางความอบอุ่นของคำว่า
 "ชีวิตครอบครัว" ที่เขาไม่เคยได้สัมผัสมาเลยชั่วชีวิต

ชีวิตของพู๊เปรียบเสมือนการเดินทางจากความมืดสู่ความสว่างในอดีต เขาไม่เคย
 ใด้รู้จักชีวิตที่แท้จริงเป็นเช่นไร จนเวลาล่วงเลยมาชั่วชีวิตจึงสามารถเข้าใจความหมายของ
 คำว่า "ชีวิต" ซึ่งเปรียบเสมือนการได้พบกับแสงสว่าง เขาสามารถเติมชีวิตที่ว่างเปล่าด้วยคุณ
 ค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ปัจจุบันวาจาของอดีตชีวิตประวัติเรื่องนี้จึงน่าจะเป็นสารัตถะที่พู๊
 ปรารถนาที่จะสื่อสารไปยังผู้อ่านให้ระลึกว่า ความยิ่งใหญ่ของมนุษย์ คือการดำรงชีวิตอย่าง
 เรียบง่ายแต่มีคุณค่าและมีอิสระ ไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะมีสถานะเช่นไร จากสถานะที่สูงส่งในตอนต้น
 พู๊ได้ใช้เวลาชั่วชีวิตเพื่อจะแสวงหาความหมาย จนได้พบว่า ความยิ่งใหญ่ที่แท้จริงของมนุษย์
 ก็คือการมีชีวิตที่เรียบง่ายธรรมดาเท่านั้นเอง

3.2 เนื้อเรื่อง

อัยชิง เจี้ยวหรือ พู๊ เป็นลูกหลานของจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ชิง เขาได้รับการ
 สถาปนาเป็นจักรพรรดิเมื่ออายุเพียงสามขวบ แต่ต้องมีชะตาชีวิตที่พลิกผันทำให้ต้องสละ

Myself at the time of
my first wedding

Wan Jung

Myself in 1917

รูปภาพที่ 616

---

¹⁶Ibid.

ราชบัลลังก์เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองประเทศ ต่อมาเขาก้าวสู่บัลลังก์จักรพรรดิแห่งแมนจูก็ภายใต้การชักใยของญี่ปุ่นในช่วงสงครามเอเชียบูรพา และต้องกลายเป็นอาชญากรสงครามเมื่อญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้ กว่าสิบปีที่มีชีวิตเป็นนักโทษ เขาสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้สำเร็จและได้รับอิสรภาพ เขากลับมาใช้เวลานานช่วงบั้นปลายชีวิตอย่างเรียบง่าย เช่นสามัญชนในบ้านเกิด ในวัยเด็กฟู้อี้เติบโตมาในวังต้องห้ามมีชีวิตที่ตัดขาดจากโลกภายนอกโดยสิ้นเชิง เขามีชีวิตดังเช่นจักรพรรดินในอดีต ทั้งที่ความจริงแล้วประเทศจีนได้ก้าวเข้าสู่ยุคสาธารณรัฐแล้ว เมื่อเติบโตขึ้นเป็นหนุ่ม ฟู้อี้ปรารถนาที่จะออกไปสู่โลกภายนอกและต้องการจะทวงบัลลังก์กลับคืนมา แต่เขาก็ไม่ประสบความสำเร็จ จนในที่สุด ฟู้อี้ถูกขับออกจากวังและถูกถอดถอนฐานันดรศักดิ์ฟู้อี้ถูกกักขังอยู่แต่ในวังของพระบิดา เขาจึงตัดสินใจหลบหนีเพื่อเดินทางไปต่างประเทศ และจะย้อนกลับมาครอบงำบัลลังก์ แต่สถานการณ์คับขันทำให้เขาต้องพลัดจากเป้าหมายคือสถานกงสุลอังกฤษมาหลบที่สถานกงสุลญี่ปุ่น และย้ายไปพำนักยังเขตเช่าของญี่ปุ่นในเทียนสิน ต่อมา ฟู้อี้เดินทางไปยังแมนจูเรียเพื่อเป็นจักรพรรดิของประเทศใหม่ที่สถาปนาขึ้นโดยญี่ปุ่น ชีวิตจักรพรรดิในช่วงนี้ก็ไม่ได้แตกต่างจากในอดีต เพราะฟู้อี้ยังคงถูกกักขังให้อยู่แต่ในวัง ไร้อิสรภาพและอำนาจในการปกครองประเทศ เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม ประเทศแมนจูก็ล่มสลาย ฟู้อี้ถูกทหารสหภาพโซเวียตจับตัวไป อีกห้าปีต่อมาเขาถูกส่งตัวกลับมายังประเทศจีน เพื่อเข้ารับการศึกษาและใช้แรงงานตามนโยบายให้อภัยโทษของรัฐบาลจีนใหม่ เขาได้รับอิสรภาพในอีกสิบปีต่อมา ในช่วงเวลาสิบปีนี้ ฟู้อี้ได้ตัดแปลงตนเองทั้งในทางด้านความคิดและวิถีชีวิตความเป็นอยู่จนเขาสามารถดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายดังเช่นสามัญชนและได้รับอิสรภาพออกมาใช้ชีวิตที่เป็นอิสระ เป็นเจ้าของชีวิตตนเอง เราจะเห็นได้ว่า ชีวิตของฟู้อี้ได้ดำเนินตามอำนาจของชะตาชีวิตที่ลิขิตโดยผู้อื่นและสถานการณ์รอบข้าง แต่ในที่สุดเขาก็สามารถเอาชนะชะตาชีวิตได้ เพราะสามารถกำหนดชีวิตของตนเองได้ในที่สุด

3.3 โครงเรื่อง

อัตชีวประวัติ เรื่องนี้มีโครงเรื่องประเภทตัวละครหรือประเภทความคิดซึ่งแสดงพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคล นับแต่วัยเด็กจนถึงบั้นปลายชีวิตอันเป็นบุคลิกภาพปัจจุบันที่ผู้ประพันธ์มองเห็นว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและปรารถนาที่จะถ่ายทอดสิ่งที่มีคุณค่าที่ตนค้นพบนี้สู่ผู้อ่าน ดังนั้น ก่อนที่บุคลิกภาพของผู้ประพันธ์จะมีการเปลี่ยนแปลงมา เป็นบุคลิกภาพที่มั่นคง

ดังเช่นในปัจจุบันก็ได้ผ่านพัฒนาการมาแล้วหลายขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนที่สำคัญที่สุดก็คือ ชีวิตวัยเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานทางบุคลิกภาพของบุคคล เพื่อที่จะเข้างานพัฒนาการทางบุคลิกภาพของผู้ประพันธ์ จาเป็นอย่างไรที่จะต้องศึกษาเข้าหาล้อมทางบุคลิกภาพ เช่น สภาพแวดล้อมชีวิตความเป็นอยู่ในวัยเด็ก ความสัมพันธ์กับบุคคลและสภาพแวดล้อม การศึกษาอบรม เหล่านี้จะเป็นสิ่งบ่มเพาะบุคลิกภาพที่สำคัญต่อพัฒนาการของบุคคล

3.2.1 ชีวิตวัยเด็ก

พู่ใจเข้ามาอยู่ในวังต้องห้ามตั้งแต่อายุได้สามขวบและไม่เคยออกจากวังเลยจนกระทั่งอีกสิบหกปีต่อมา กล่าวได้ว่า รลภวัยเด็กของพู่ใจคือรลภในวังต้องห้ามนั่นเอง

พู่ใจมีชีวิตความเป็นอยู่ดัง เช่นจักรพรรดิตามขนบธรรมเนียมโบราณราชประเพณีทุกประการ เขาได้รับการถวายความเคารพในฐานะพระจักรพรรดิจากทุกคน แม้แต่คนที่มีอายุแก่กว่ามาก ๆ ตลอดเวลา พู่ใจจะต้องมีข้าราชการบริวารและเหล่าขันทีคอยปรนนิบัติรับใช้ติดตามเป็นขบวน แม้แต่ในเวลาที่เขาไปเดินเล่น ไปเรียน หรือไปเยี่ยมคานับเจ้าจอมชั้นสูงซึ่งเป็นมารดาบุญธรรม พู่ใจมีชีวิตที่หรูหราฟุ่มเฟือย มีอาหารการกินกว่าร้อยละเก้าสิบ มีเสื้อผ้าเกือบสามสิบแบบให้เลือกต่อวัน ชีวิตความเป็นอยู่ในวังหล่อหลอมให้พู่ใจเห็นความสำคัญของตนเอง เพราะแม้แต่ข้าวของเครื่องใช้ ตลอดจนสถาปัตยกรรมภายในวังก็ล้วนเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงฐานะความพิเศษสำคัญของตนทั้งสิ้น

แม้ว่าพู่ใจจะมีชีวิตที่หรูหรา ไม่ต้องกระทำสิ่งใดด้วยตนเองเลยรวมทั้งกิจวัตรประจำวันก็ล้วนแต่มีคนอื่นคอยปรนนิบัติรับใช้ทั้งสิ้น แต่สิ่งที่ขาดหายไปจากชีวิตที่น่าเสียดาย คือสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว นับแต่พู่ใจเข้ามาอยู่ในวัง เขาก็มีชีวิตที่ตัดขาดจากครอบครัวของตน แม้ว่าพู่ใจจะมีโอกาสได้พบกับครอบครัวบ้างเป็นครั้งคราว แต่ความสัมพันธ์ของพวกเขาก็ไม่เหมือนกับครอบครัวทั่วไป เพราะพู่ใจมีฐานะสูงส่ง ครอบครัวจึงไม่อาจจะตีเสมอได้ ชำร่วยความสัมพันธ์ระหว่างพู่ใจกับเหล่ามารดาบุญธรรมทั้งหลายก็ยิ่งเลวร้ายยิ่งขึ้นไปอีก พู่ใจมักจะต่อต้านการบงการของของพวกนาง จนเป็นเหตุให้มารดาบังเกิดเกล้าของตนเองต้องเสียชีวิต เพราะนางทนไม่ได้ที่ต้องถูกตำว่า จึงกลืนฝืนฆ่าตัวตาย กล่าวได้ว่า พู่ใจเติบโตมาอย่างโดดเดี่ยวโดดแค้นจริง เพราะไม่มีผู้ใดเข้าใจจิตใจเขาเลย จะมีก็แต่เพียงแม่หม่มผู้ที่พู่ใจรักยิ่งกว่ามารดาบังเกิดเกล้าเสียอีก แต่นางก็ต้องถูกเหล่ามารดาบุญธรรมขับออกจากวังไป แม้ว่าพู่ใจจะมีพระอาจารย์มากมายคอยอบรมสั่งสอน แต่พู่ใจหาได้เชื่อฟังแต่ประการใดไม่ เพราะคิดว่าตนคือองค์จักรพรรดิย่อมสามารถทำตามอำเภอใจตนเองได้ ความคิดดังกล่าวนี้ทำให้พู่ใจไม่

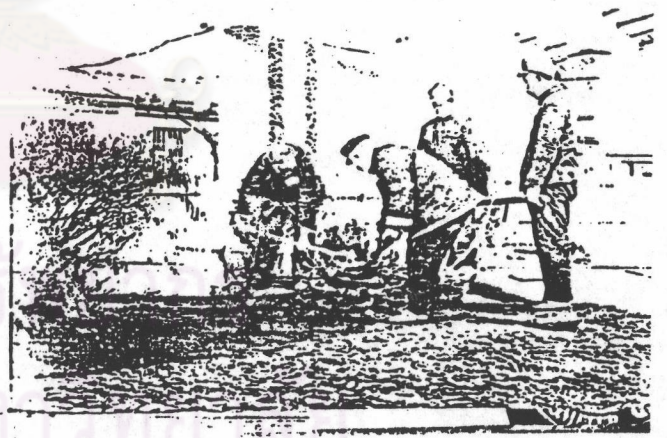
Learning from Scratch

Watering plants in the hothouse

Labour

in the yard

รูปภาพที่ 717

เคยเห็นคุณค่าความสำคัญของชีวิตผู้อื่น ในวัยเด็ก เขากลับแก่งข้าราชบริพารและชั้นที่อย่าง ทารุณ แม้พระอาจารย์จะห้ามปรามอย่างไร พู้อี้ก็ไม่เคยฟังสักครั้ง คนเดียวที่พู้อี้ยอมเชื่อฟัง คือแม่นม แต่นางก็อยู่ในวังเพียงไม่กี่ปี ดังนั้น พู้อี้จึงบ่มเพาะนิสัยของทารุณผู้อื่นซึ่งจะทวีความ รุนแรงยิ่งขึ้นเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ตลอดชีวิตวัยเด็ก พู้อี้ถูกกักขังให้อยู่แต่ภายในวัง ไม่เคยได้ออกไปสัมผัสกับโลกภายนอกเลย ข้าราชบริพารยังถูกปิดกั้นไม่ให้รับรู้เรื่องราวของโลกภายนอก จะเห็นได้จากตำราเรียนที่ ล้าสมัย ไม่ประเทืองปัญญาแต่อย่างใด การอบรมสั่งสอนของเหล่าพระอาจารย์ก็ล้วนแต่บ่มเพาะ นิสัยที่คิดถึงแต่ตนเองและการกอบกู้บัลลังก์ที่ได้สูญหายไปกลับคืนมา ชีวิตวัยเด็กภายในวังต้อง ห้ามจึง เป็นชีวิตที่หยุดนิ่งอยู่กับที่ ไม่เคลื่อนไหวตามความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเดินรุดหน้าไปอย่าง รวดเร็วภายนอกกำแพงวัง ประการสำคัญที่พู้อี้มีชีวิตที่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมและการบงการ ของผู้คนรอบข้าง ได้แก่ เหล่าเชื้อพระวงศ์ทั้งหลาย พระอาจารย์ จนไม่สามารถจะมีอิสระ ใด ๆ เลย และยังคงปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์มากมายของราชสำนัก โลกภายในวังจึง สร้างความอึดอัด ความเบื่อหน่าย จนอยากจะหลบหนีไปสู่โลกภายนอก เมื่อจอห์นสตัน (JohnSton) พระอาจารย์ชาวสก็อตได้ก้าวเข้ามาในชีวิต พู้อี้จึงเกิดความคิดที่จะเดินทาง ไปศึกษาต่อในประเทศอังกฤษ เพื่อหาโอกาสกลับมากอบกู้บัลลังก์อีกครั้ง แต่ความพยายามที่จะ หลบหนีออกจากวังต้องล้มเหลว พู้อี้จึงแสวงหาหนทางที่จะเป็นอิสระจากการบงการชีวิตของผู้อื่น โดยการอภิเษกสมรสและจัดการปฏิรูปภายในวังในด้านการเงินและระเบียบกฎเกณฑ์ในราชสำนัก แต่ไม่นานเขาก็ต้องถูกขับออกจากวัง

จะเห็นว่า พู้อี้แจ่มแจ้งชีวิตความเป็นอยู่ในวัยเด็กของตนอย่างละเอียดลออ เพื่อให้เห็นว่าสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในวัยเด็กของตนมีลักษณะเช่นไร ทั้งนี้ก็เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงอิทธิ พลที่มีต่อชีวิตในวัยผู้ใหญ่ อาจกล่าวได้ว่า สำหรับพู้อี้แล้ว ชีวิตวัยเด็กที่เติบโตมาในวังต้องห้าม มีอิทธิพลมากกว่าชาติกำเนิดของตน การสืบสาวชาติกำเนิดความเป็นมาของครอบครัวก็เพื่อทำให้ ผู้อ่านทราบถึงภูมิหลังการเข้ามาอยู่ในวังต้องห้ามนั่นเอง เพราะวังต้องห้ามเป็นสถานที่พิเศษ กล่าวคือ เป็นที่ประทับขององค์จักรพรรดิ ด้วยเหตุที่ว่า พู้อี้เป็นสายเลือดของบรรพชนตระกูลผู้ก่อตั้ง ราชวงศ์ชิงและเป็นโอรสองค์รองขององค์ชายฉุนที่สอง เขาจึงได้รับการสถาปนาให้สืบสันตติวงศ์ อย่างไม่รู้ที่ใด ชาติกำเนิดก็มีส่วนผลักดันให้พู้อี้เกิดความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทวงสิทธิ อันเป็นของตระกูลให้กลับคืนมา และเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้พู้อี้ต้องตกหลุมพรางทาง การเมืองของผู้อื่น

3.2.2 ชีวิตวัยผู้ใหญ่

เกือบยี่สิบปีที่ผู้มีชีวิตอยู่แต่ภายในกำแพงวัง เมื่อเขาต้องถูกบังคับให้ต้องก้าวออกจากวัง เขากลับยินดีและคิดว่านี่เป็นโอกาสของคนที่จะทวงสิทธิ์ที่สูญเสียไปห้กลับคืนมา ที่เป็นเช่นนี้เพราะตลอดเวลาที่ผู้มีชีวิตเติบโตในวัง เขารู้สึกอึดอัดและเบื่อหน่ายกับสภาพที่ต้องถูกกักขังทำให้ไร้อิสรภาพ การได้ก้าวออกสู่โลกภายนอกเป็นความมาฉัันที่เขาตระหนักดีว่าไม่มีวันที่ความฝันของตนจะกลายเป็นความจริง เพราะหลายครั้งที่ผู้พยายามจะทาให้ความฝันของตนกลายเป็นความจริง แต่ก็ต้องผิดหวังซ้ำแล้วซ้ำเล่า ดังนั้น เมื่อโอกาสมาถึงรอดอย่าม้คาดฝัน ผู้จึงรู้สึกถึงลดว่าตนเองจะมีชีวิตที่เป็นอิสระ เขาตั้งใจที่จะเดินทางไปต่างประเทศและจะคอยหาโอกาสที่จะหวนกลับสู่บังลังก์

แต่ชีวิตที่เติบโตมาในโลกของวังต้องห้ามเปรียบเสมือนดอกไม้ที่อยู่ใ้ในเรือนเพาะชำย่อมไม่สามารถจะต้านแรงพายุได้ จึงทาให้ผู้อีกกลายเป็นคนที่อ่อนต่อโลกจนตกเป็นเหยื่อของผู้ที่แสวงหาผลประโยชน์จากตัวเขา ความหลงว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญที่มีความพิเศษเหนือผู้อื่นดังเช่นที่ชีวิตวัยเด็กหล่อหลอมเขามา ประสมประสานกับความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะกอบกู้เกียรติภูมิของบรรพบุรุษให้กลับมายิ่งใหญ่อีกครั้งทาให้ผู้อีกหลุมพรางทางการเมืองยอมเป็นจักรพรรดิแห่งแมนจูว์ พึงสังเกตว่า การเป็นจักรพรรดินครั้งนี้ ผู้อี้ไม่ได้ถูกบังคับ หากแต่เป็นด้วยความสมัครใจของตนเอง ในวัยเด็กนั้น เขาเป็นจักรพรรดิด้วยพระราชโองการของพระนางซูสีไทเฮา แต่ในครั้งนี้ เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่และตัดสินใจด้วยตนเองแต่หากพิจารณาถึงมูลเหตุแห่งการตัดสินใจดังกล่าว จะพบว่า เป็นผลมาจากชีวิตที่เติบโตภายในวังอย่างม้อาจปฏิบัติได้ ในวัยเด็ก ชีวิตความเป็นอยู่ทุกอย่างทาให้ผู้อี้ฝังใจว่าตนคือจักรพรรดิ จะขาดก็เพียงแต่อำนาจในการปกครองเท่านั้น หากเขาสามารถไขว่คว้าอำนาจนั้นมาเป็นของตนเอง เขาก็จะเป็นจักรพรรดิโดยสมบูรณ์ ดังนั้น เมื่อผู้ให้การสนับสนุนผู้อี้จึงม้อาจปฏิเสธการสนับสนุนนั้นได้ อันที่จริง สถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนผลักดันให้ผู้อี้ต้องตัดสินใจยอมรับความช่วยเหลือของผู้นั้น เพราะกองกำลังที่ผู้อี้ให้ความช่วยเหลือในด้านการเงินอย่างลับ ๆ ด้วยหวังว่าจะเป็นกองกำลังที่สนับสนุนการฟื้นฟูระบอบจักรพรรดิของผู้อี้ให้สัมฤทธิ์ผลสมความมุ่งหมาย กลับต้องตกเป็นฝ่ายเพลี่ยงพล้ำต่อกองกำลังฝ่ายสาธารณรัฐจนความหวังที่ผู้อี้จะฟื้นฟูหรือล้างจันต้องแสวงหาหนทางอื่นในที่สุด อย่างไรก็ตาม การตกหลุมพรางทางการเมืองของผู้อี้ เป็นผลมาจากความอ่อนต่อโลกของเขานั้นเอง เพราะในขณะนั้นกองกำลังต่างชาติต่างก็พยายามที่จะทาให้ผู้นั้นต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่ผู้อี้กลับไม่ทราบความจริงในข้อนี้ เพราะมัว

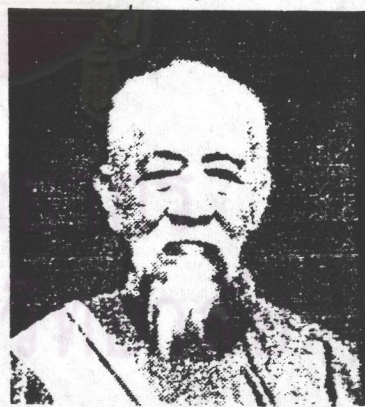
Chen Pao-shen

Johnston in Ching robes

Cheng Hsiao-hsu

Lo Chen-yu

รูปภาพที่ 818

¹⁸Ibid.

หลงคารมของญี่ปุ่นที่ร่วมมือกับคนใกล้ชิดกับหัวให้ฟูอิ เชื่อว่าญี่ปุ่นจริงจังต่อการฟื้นฟูระบอบจักรพรรดิของฟูอิ จนทำให้เขาผันหวานกับถ้อยคำลวง ขณะเดียวกันกองทัพฝ่ายสาธารณรัฐก็กระทำการย่ำยีหลุมพระศพของอดีตจักรพรรดิอันเป็นบรรพบุรุษของฟูอิ การกระทำดังกล่าวยิ่งทำให้ความปรารถนาที่จะกอบกู้เกียรติภูมิของบรรพบุรุษให้กลับคืนมายิ่งใหญ่อีกครั้งกลายเป็นไปแค้นที่แรงกล้าขึ้นกว่าเดิม จนนำพาชีวิตดิ่งลงสู่หุบเหวแห่งความหายนะในที่สุด

วันเวลาเกือบสี่สิบปีที่อยู่ในวังต้องห้ามหาได้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและการตัดสินใจทางการเมืองของฟูอิแต่เท่าไรนั้น หากแต่ยังมีอิทธิพลต่อชีวิตส่วนตัวอย่างใหญ่หลวง ความเคยชินในวัยเด็กยิ่งฝังแน่นลึกลงไปอีก แม้ออกจากวังแล้ว ฟูอียังคงใช้ชีวิตที่หรูหราฟุ่มเฟือยและยังใช้ชีวิตอย่างสุขุบน่าประหลาดเช่นในวัยเด็ก แรกทีเดียว ฟูอิตั้งใจจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อศึกษาต่อ แต่เขาใช้เวลาอย่างสุขุบน่าประหลาดในเทียนสินนานถึงเจ็ดปี ในขณะที่ความฝังใจในวัยเด็กว่าตนเป็นคนพิเศษ เขามองเห็นค่าของภรรยาเป็นเพียงแต่เครื่องประดับบารมีจักรพรรดิ จึงไม่เคยมอบความรักให้ภรรยา ทুমเทชีวิตจิตใจให้กับการกอบกู้ราชบัลลังก์ บวกกับการกดขี่ของวาน จง (Wan Jung) จึงเป็นเหตุให้เหว็น ชิว (Wen Hsiu) ขอหย่าขาดจากฟูอิ

เพื่อทาความฝันให้กลายเป็นความจริง ฟูอิชอบเดินทางไปยังแมนจู เรื่อยอย่างลับ ๆ เพื่อเป็นจักรพรรดิประเทศใหม่ภายใต้การสนับสนุนของญี่ปุ่น ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วยังไม่มีการตกลงด้วยว่าระบอบการปกครองประเทศใหม่จะเป็นแบบใด ซึ่งความจริงก็ปรากฏในเวลาต่อมาว่า ฟูอิต้องเป็นผู้ปกครองของประเทศสาธารณรัฐ หากใช้การฟื้นฟูระบอบจักรพรรดิตามที่ตนคาดหวัง ยิ่งไปกว่านั้น คณะรัฐบาลภายใต้การนำของฟูอิซึ่งเป็นคนจีนก็หาได้มีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินแต่อย่างใด เพราะอำนาจทั้งหมดถูกควบคุมโดยฝ่ายญี่ปุ่นอย่างเดียว แม้แต่อิสรภาพของฟูอิเองก็ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของญี่ปุ่นทุกอย่างก้าว เขาไม่มีสิทธิแม้แต่จะออกจากบ้านของตนเอง ชีวิตของฟูอิไม่ต่างไปจากเมื่อก่อนตอนที่ยังอยู่ในวังต้องห้าม ซ้ำร้ายสภาพการณ์กลับเลวร้ายหนักขึ้นไปอีก จนฟูอิเกรงว่าญี่ปุ่นจะเอาชีวิตของตน ความหวาดระแวงอันตรรายแก่ชีวิตซึ่งบ่มเพาะมาตั้งแต่ครั้งที่ยังเป็นจักรพรรดิได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นฟูอิกลายเป็นคนหวาดระแวงอย่างหนัก เขาทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อปกป้องตนเองให้คลายจากความหวาดระแวง แม้แต่การกระทำที่มลายไร้สาระ ความหวาดระแวงยังผลาญนิสัยที่ชอบทวารุณข้าราชการผู้อยู่ใต้อำนาจที่บ่มเพาะมาตั้งแต่วัยเด็กเลวร้ายลงไปอีก เขาทวารุณเหล่ามหาตมะเล็กอย่างโหดเหี้ยมไร้ความเมตตาจนถึงแก่ความตาย ในช่วงระยะเวลาที่เป็นจักรพรรดิแห่งแมนจูแก้วกล่าวได้ว่า ฟูอิไม่เคยมีความสุขเลย หลายครั้งที่เขาเจ็บป่วย ในด้านความสัมพันธ์กับภรรยา ก็

เลวร้ายลง ด้วยเหตุที่พู่อิคิดว่า วาน จง เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เหวิน ชิวขอหย่าขาดจากตน เขาจึงไม่สนใจยดีเธออีกเลย เป็นเหตุให้นางหันเข้าหาผืนจันตงเป็นทาสานที่สุดส่วน ต้น อยู๋ หลิง (Tan-U-Ling) ภรรยาอีกคนก็เสียชีวิตอย่างมีปริศนา เพราะเธอรู้เห็นการก่อ อาชญากรรมของฉีปุ่นในแมนจูเรีย ในที่สุด วันเวลาแห่งการเป็นจักรพรรดิแห่งแมนจูก็สิ้นสุดลง เนื่องจากฉีปุ่นประกาศยอมแพ้สงคราม พู่อิพยายามจะลอบหนีไปยังฉีปุ่น แต่เขาถูกทหาร สหภาพซเวียดจับได้ วิธีชีวิตทางการเมืองและชีวิตครอบครัวสิ้นสุดลงในคราวเดียวกัน พู่อิ หย่าขาดจากวาน จง ภายหลังความพ่ายแพ้ของฉีปุ่น

3.2.3 ชีวิตวัยกลางคน

ในสหภาพซเวียด พู่อิถูกนำตัวขึ้นศาลในฐานะพยานในการประกอบอาชญากรรม ของฉีปุ่นในแมนจู ก้าว ด้วยเหตุที่พู่อิฝังใจว่าตนเป็นคนพิเศษและอยู่ในฐานะจักรพรรดิ เขาจึง เชื่อว่าสหภาพซเวียดจะไม่ไ้ชีวิตตน เขาจึงปกปิดความจริงโดย เฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ ในเรื่องการเดินทางไปเป็นจักรพรรดิแห่งแมนจู ก้าว ยังผลให้สหภาพซเวียดไม่สามารถหา หลักฐานความผิดของฉีปุ่นได้

ภายหลังที่ถูกจับตัวในสหภาพซเวียดนานห้าปี พู่อิและบรรดาอดีตข้าราชการ ทิ้งหมดถูกส่งตัวกลับมายังจีน เพื่อเข้ารับการศึกษาและใช้แรงงานตามนโยบายให้ภัยโทษแก่ อาชญากรสงครามที่สำนึกผิดและสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตนเป็นคนใหม่ได้สำเร็จ แรกทีเดียว พู่อิคิดว่าตนจะต้องชะตาขาด เขาไม่เชื่อว่ารัฐบาลจีนใหม่จะยอมปล่อยยให้ตนซึ่ง มีอดีตเป็นจักรพรรดิมีชีวิตรอด ดังนั้น เมื่อรัฐบาลมีนโยบายให้โทษทุกคนเขียนอัตชีวประวัติ เพื่อจะได้สำนึกถึงความผิดที่ตนได้เคยก่อไว้ในอดีต ซึ่งความสำนึกในความผิดจะเป็นหนทางที่ ทำให้โทษคิดที่จะ เปลี่ยนแปลงตนเอง แต่พู่อิกลับคิดว่า การเขียนอัตชีวประวัติจะเป็นหนทาง ให้รัฐบาลหาหลักฐานความผิดของตนได้ ดังนั้น เขาจึงปกปิดความผิดของตนดัง เช่นที่เคยกระทำ ในสหภาพซเวียด พร้อมกับกำชับให้คนใกล้ชิดช่วยกันปกปิดความจริง โดยหาว่าไม่ว่ารัฐบาลได้ ทราบข้อมูลรายละเอียดของการประกอบอาชญากรรมของฉีปุ่นในแมนจู ก้าว และความสัมพันธ์ ระหว่างพู่อิกับฉีปุ่นแล้ว ในช่วงปีแรก ๆ ของการตัดแปลงตนในคุก พู่อิยังยึดติดกับความคิด เดิมที่ปลูกฝังมาตั้งแต่วัย เด็กและพัฒนา เรื่อยมาในวัยผู้ใหญ่ ความเคยชินของชีวิตจักรพรรดิใน วังยังคงติดเป็นนิสัย แม้ว่าจะอยู่ในคุก พู่อิไม่เคยทำสิ่งใดด้วยตนเองมาตลอด แม้แต่ในแมนจู ก้าว เขามักจะมีคนคอยปรนนิบัติรับใช้แวดล้อมเป็นจำนวนมากเสมอ ด้วยเหตุนี้ พู่อิจึงไม่สามารถ ทำสิ่งที่คนธรรมดากระทำได้ เช่น การล้างหน้า พับผ้าห่ม การจัดที่นอน การล้างเท้า

พู่ใจถูกจับแยกจากครอบครัวเพื่อว่าเขาจะได้เรียนรู้ที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ด้วยตัวเอง การถูกจับแยกจากครอบครัวทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพู่ใจกับคนอื่นเปลี่ยนแปลงไป ด้วยความพึงใจว่าตนเป็นจักรพรรดิ พู่ใจจึงมีความรู้สึกว่าคุณทรยศ เพราะคนเหล่านี้เคยรับใช้พู่ใจมาก่อน แต่มาบัดนี้กลับไม่จงรักภักดีต่อพู่ใจดังเช่นในอดีต ที่เป็นเช่นนี้เพราะ พู่ใจไม่เข้าใจถึงสถานภาพของตนในขณะนี้ กล่าวคือ พู่ใจไม่ยอมรับความจริงและไม่ยอมเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อที่ฝังติดแน่นมาตลอดชีวิต เขาจึงไม่เข้าใจในท่าทีที่เปลี่ยนแปลงไปของคนอื่น แต่กลับหาว่าคนอื่นไม่จงรักภักดีต่อตน ในขณะที่ยกคนอื่น ๆ เริ่มเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมบ้างแล้วพู่ใจยังคงยึดติดกับความคิดเก่า จนกระทั่งคนใกล้ชิดเริ่มพลัดดันทำให้พู่ใจรู้จักคิดที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยเริ่มจากการยอมมอบทรัพย์สินที่เก็บงำไว้เพื่อใช้ในอนาคตให้แก่รัฐบาล กล่าวได้ว่าความเปลี่ยนแปลงของคนรอบข้าง เป็นจุดเริ่มต้นของการตัดแปลงตนเองของพู่ใจ นอกจากนี้ การที่พู่ใจได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกจากการเดินทางไปทัศนศึกษา ไม่ว่าจะเป็นความเปลี่ยนแปลงของประชาชนและสังคม หรือความเปลี่ยนแปลงของญาติพี่น้องที่อยู่ภายนอก ประการสำคัญการได้ทราบความจริงเกี่ยวกับอาชญากรรมที่ผู้ปกครองกระทำต่อประชาชนในช่วงสงครามผิดของตนและยอมตัดแปลงตนเอง จนสามารถเปลี่ยนแปลงตนเป็นคนใหม่ได้สำเร็จ และได้รับอิสรภาพในที่สุด

3.2.4 บั้นปลายชีวิต

พู่ใจกลับมา เริ่มต้นชีวิตใหม่ในบ้านเกิด เป็นชีวิตใหม่ที่เริ่มต้นในครอบครัวของตนเอง ท่ามกลางความรักความอบอุ่นของญาติพี่น้องที่พู่ใจไม่เคยได้รับมาเลยชั่วชีวิต ในวัยเด็ก พู่ใจแวดล้อมด้วยเหล่ามารดาบุญธรรม แต่พู่ใจกลับเกลียดชังพวกนาง ในวัยหนุ่มเขามีภรรยาพร้อมกันถึงสองคน แต่ไม่เคยรู้จักว่าความรักคืออะไร จนต้องแยกทางกัน เพราะเขาคิดว่าพวกนางเป็นเพียงสิ่งของเครื่องประดับ ชีวิตสมรสจึงล้มเหลว แต่ในบั้นปลายชีวิต พู่ใจได้เริ่มต้นชีวิตครอบครัวอีกครั้งหนึ่ง แต่เป็นครอบครัวเล็ก ๆ ที่เปี่ยมด้วยความรักความเข้าใจกัน พู่ใจเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างเรียบง่ายเช่นสามัญชนเป็นชีวิตใหม่ที่มีความสุขและมีอิสระ หาเลี้ยงชีพด้วยลำแข้งของตนเอง ด้วยการทำงานรับใช้ประชาชน จากการเป็นเจ้าชีวิตมาเกือบสี่สิบปี พู่ใจเพิ่มจะค้นพบความสุขที่แท้จริงในบั้นปลายชีวิต

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่า อัตชีวประวัติเรื่องนี้เป็นบันทึกที่บอกเล่าถึงความเปลี่ยนแปลงทางความคิดและบุคลิกภาพของผู้ประพันธ์ พู่ใจแสวงหาตนเองด้วยการทบทวนการดำเนินชีวิตของตนจากวัยเด็กจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้เขาค่อยเข้าใจตนเองและสามารถ

ค้นพบหนทางที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของตนได้ในที่สุด

3.4 ตัวละคร

ตัวละครในอัตชีวประวัติเรื่องนี้มีจำนวนมากมาย เนื่องจากชีวิตของผู้ประพันธ์มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลเป็นจำนวนมากทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่หากพิจารณาจากบทบาทความสำคัญ อาจกล่าวได้ว่า พู่ใจเป็นตัวละครที่มีบทบาทความสำคัญสูงสุด เพราะอัตชีวประวัติเรื่องนี้เป็นบันทึกที่บอกเล่าเรื่องราวชีวิตของพู่ใจเอง ตัวละครอื่น ๆ ส่วนเป็นเพียงตัวเสริมบทบาททำให้ผู้อ่านเห็นภาพตัวละครพู่ใจได้เด่นชัด ตัวละครเหล่านี้จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาเสริมบทบาทความสำคัญ of ตัวละครพู่ใจให้โดดเด่นเป็นสง่าบนยอดของปিরามิดาน 2 ด้าน คือ ชีวิตทางการเมือง และ ชีวิตส่วนตัว

พู่ใจ

เรื่องราวทั้งหมดล้วนถ่ายทอดจากทัศนะของพู่ใจซึ่งเป็นทั้งผู้ประพันธ์และตัวละครเอกของเรื่อง ดังนั้น ผู้อ่านจึงได้รู้จักตัวละครเอกและตัวละครอื่นจากทัศนะของพู่ใจทั้งสิ้น ตัวละครที่ปรากฏในอัตชีวประวัติจึงเป็นเสมือนภาพสะท้อนทางความคิดที่เขามีต่อตนเองและผู้อื่น

แม้ว่าพู่ใจจะเป็นตัวละครที่มีความสำคัญสูงสุดและมีบทบาทโดดเด่นกว่าตัวละครอื่นมาก แต่ผู้อ่านก็มักทราบรูปร่างพรรณสัณฐานและลักษณะภายนอกของตัวละครตัวใดในเรื่องเลย พู่ใจได้บรรยายลักษณะรูปร่างหน้าตาของตนเพียงว่า เขามีหน้าตาคคล้ายกับพี่เจ็ยผู้เป็นน้องชายมาก แต่หาได้บอกรูปร่างพรรณสัณฐานของน้องชายแต่ประการใดไม่ ผู้อ่านจึงไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะภายนอกของตัวละครในอัตชีวประวัติเรื่องนี้เลย สิ่งที่ผู้อ่านได้ทราบก็คือบุคลิกภาพภายในของตัวละคร และการกระทำอันเป็นรูปธรรมของความคิดและความรู้สึกภายในจิตใจ ดังนั้นจึงน่าจะเป็นไปได้ว่า การที่พู่ใจไม่ได้ให้ข้อมูลด้านรูปร่างพรรณสัณฐานเองตัวละครในเรื่องเลยน่าจะ เป็นเพราะเขาต้องการที่จะให้ผู้อ่านสนใจเพียงแต่บุคลิกภาพภายในของตัวละครเท่านั้น เพราะโครงเรื่องของอัตชีวประวัติเน้นพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคลนับตั้งแต่วัยเด็กจวบจน บั้นปลายชีวิต การนำเสนอตัวละครในเรื่องเช่นนี้จึงเหมาะเจาะกับโครงเรื่องเป็นอย่างดี

ชีวิตในช่วงวัยเด็กที่ถูกกักขังให้อยู่แต่ในกรง 4 เหลี่ยมของกำแพงวังต้องห้าม ทำให้พู่ใจกลายเป็นเด็กที่มีรลทศน์ที่คับแคบ กล่าวคือ รลทศน์ของพู่ใจก็คือรลทศน์ของวังต้องห้าม เขาไม่เคยออกจากวังเลย ไม่มีเพื่อนอย่างเด็กทั่วไป แม้ว่าน้อง ๆ จะมาเยี่ยมเยียนบ้าง ตามสมควร ซึ่งพอจะเป็นเพื่อนเล่นกันได้บ้าง แต่ก็ไม่มีอาจสนิทแนบแน่นดังเช่นเพื่อนทั่วไป พู่ใจมีฐานะเป็น "จอร์สแห่งสวรรค์" แม้แต่บิดามารดาของตนเองก็ยังมีฐานะเป็นเพียง

ข้าราชการพาราเทนน้อง ๆ จึงมีฐานะเช่นเดียวกับบิดามารดานั่นเอง เพื่อนเล่นนวัยเด็กของฟู้อันหวังต้องห้ามจึงได้แก่เหล่าขันที ซึ่งก็เป็นข้าราชการของพระจักรพรรดิที่มักจะถูกฟู้อีกลับแก่งด้วยความสามารถที่หัดเสียดตักอย่างออกจนเกือบจะพิการ ซึ่งนวัยเด็กฟู้อีก่อนข้างจะเลื่องชื่อในเรื่องความรุนแรงและชอบทำตามอำเภอใจตน ทั้งนี้เพราะเขาถูกหล่อหลอมให้เชื่อว่าตนสามารถจะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้เพราะตนคือเจ้าชีวิตของคนทั้งแผ่นดิน

นอกจากไม่มีเพื่อนเล่นที่เป็นเด็กในวันเดียวกันแล้ว กล่าวได้ว่า ฟู้อี้เป็นเด็กที่เติบโตมาอย่างโดดเดี่ยว ไม่มีแม้แต่สายสัมพันธ์ของครอบครัว มีเพียงเหล่าพระอาจารย์เท่านั้นที่คอยให้การอบรมสั่งสอน ซึ่งคำสั่งสอนที่ฟู้อี้มักจะได้ยินอยู่เสมอก็คือ คำสั่งสอนในเรื่องอำนาจของจักรพรรดิ ฟู้อี้เองก็อดที่จะวิพากษ์วิจารณ์คำสอนของพระอาจารย์ไม่ได้

อันที่จริง ฟู้อี้เองก็ยอมรับว่านวัยเด็กนั้นตนไม่ค่อยจะเชื่อฟังคำสั่งสอนของพระอาจารย์เท่าใดนัก เช่น ฟู้อี้มักจะเถียงไม่ยอมสนใจในเรื่องการเรียน แม้ว่าพระอาจารย์จะพยายามดุด่าเตือนเพียงไรก็ไม่เป็นผล เพราะฟู้อี้เชื่ออย่างฝังใจเสียแล้วว่าตนคือ "จอร์สแห่งสวรรค์" อย่างไรก็ดี ฟู้อี้ก็ยังมองว่า ในอันที่จริงตนมีธาตุแท้ที่ดั่งงามอยู่ในตัวเองบางเหมือนกัน เช่น ฟู้อี้ยอมทำตามคำตักเตือนของแม่เมที่ห้ามปรามไม่ให้ฟู้อี้ทำร้ายผู้อื่น การที่ฟู้อี้ยอมปฏิบัติตามแม่เมก็เนื่องมาจากความรักความผูกพันที่มีต่อนางนั่นเอง สำหรับฟู้อี้แล้ว แม่เมเป็นบุคคลที่มีความหมายทางด้านจิตใจอย่างใหญ่หลวง ในทัศนะของฟู้อี้แล้ว การที่เขาเป็นเด็กที่มีนิสัยในทางชั่วร้าย หลงใหลในอำนาจ ขาดเมตตาธรรม ก็เนื่องมาจากสภาพชีวิตในวังนั่นเอง

เนื่องจากโลกในวังต้องห้ามเป็นโลกที่หยุดยั้งไม่หวาด และยังเป็นโลกที่เต็มไปด้วยระเบียบกฎเกณฑ์มากมาย จนทำให้ฟู้อี้เกิดความเบื่อหน่ายในสภาพจำเจ เมื่อเขาเติบโตขึ้น ความต้องการอยากให้เห็นโลกภายนอกกว้างที่กักขังตนนั้นก็ค่อย ๆ สะสมขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นความใฝ่ฝันที่อยากจะทำจากวังต้องห้าม เพื่อหลีกเลี่ยงจากสภาพความน่าเบื่อหน่ายและความอึดอัดกับสภาพชีวิตที่จำเจ ประการสำคัญก็คือ ชีวิตในวังเป็นชีวิตที่ไร้อิสระโดยสิ้นเชิง ฟู้อี้ถูกควบคุมในทุก ๆ ด้าน จากเหล่ามารดาบุญธรรมทั้งหลาย เชื่อพระวงศ์ และพระอาจารย์ รวมถึงขนบธรรมเนียมพระราชประเพณีที่เกี่ยวข้องกับจักรพรรดิมากมาย จนทำให้ฟู้อี้ขาดความเป็นตัวของตัวเอง สภาพชีวิตที่ถูกกดดันทำให้ฟู้อี้ใฝ่ฝันถึงความเป็นอิสระ เขาปรารถนาที่จะเดินทางไปต่างประเทศ ความฝันนี้สะท้อนแรงปรารถนาที่อยากจะเป็นเจ้าชีวิตของตนเอง เขาต้องการมีชีวิตที่เป็นอิสระ ไม่ต้องตกอยู่ภายใต้การบงการการควบคุมของผู้ใดทั้งสิ้น

อันที่จริง ฟู้อี้ก็ได้พยายามดิ้นรนเพื่อให้ชีวิตของตนเองรอดพ้นจากการบงการของผู้อื่น

เช่น การต่อต้านมารดาบุญธรรมที่คอยควบคุมบงการชีวิต แม้แต่ในเรื่องเล็กน้อย เช่น เรื่องการแต่งกาย แต่การต่อต้านของพ่ออีกกลับทำให้เรื่องบานปลายจนเป็นเหตุให้มารดาบังเกิดเกล้าของตนต้องกระทำอัตวินิบาตกรรม หรือความพยายามที่จะลักลอบหลบหนีไปจากวังเพื่อเดินทางไปต่างประเทศพร้อมกับน้องชาย แต่แผนการล้มเหลวทั้งที่ได้วางแผนเตรียมการเอาไว้อย่างดี หรือการแต่งงานซึ่งพ่อคิดว่า เมื่อตนแต่งงานก็เท่ากับว่าตนเองนั้นเป็นผู้ใหญ่แล้วสามารถจะดำเนินชีวิตของตนเองได้โดยไม่ต้องคอยปฏิบัติตามคำสั่งการของพ่อ นับได้ว่า พ่อมีธาตุแท้ที่รักอิสระมาตั้งแต่วันเด็ก แต่เคราะห์กรรมในชีวิตที่ทำให้เขาต้องตกอยู่ในงอแงแห่งชะตาชีวิตที่ถูกลิขิตโดยผู้อื่นจนขาดอิสระภาพโดยสิ้นเชิง

น่าสังเกตว่า พ่อเฝ้ามองว่าชีวิตวัยเด็กของตนเป็นเคราะห์กรรมที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ ดังที่เขาย้อนกลับมาพิจารณาพิเคราะห์คร่าวถึงสาเหตุแห่งเคราะห์กรรมในช่วงที่ชีวิตตกต่ำจนถึงขีดสุดซึ่งก็คือช่วงเวลาที่เขาถูกจองจำเป็นนักโทษ พ่อเองก็ได้ให้คำตอบแก่ผู้อ่านว่าเคราะห์กรรมในชีวิตของตนมีมูลเหตุมาจากพระนางซูสีไทเฮานั้นเอง เนื่องจากพระประสงค์ของพระนางเป็นเหตุให้พ่อต้องเข้ามาใช้ชีวิตเติบโตในวัง อันเป็นผลที่ทำให้ชีวิตต้องพบกับเคราะห์กรรมตามมาไม่สิ้นสุด อาจกล่าวได้ว่า พ่อมีทัศนคติทางลบต่อชีวิตวัยเด็กในวัง พ่อมักกล่าวกับภรรยาคนสุดท้ายในชีวิตซึ่งเป็นบุคคลที่พ่อรักเพียงคนเดียวเสมอถึงวันเวลาที่สูญเปล่าของชีวิตในวังต้องห้าม แม้แต่สิ่งที่น่าจะสร้างความพอใจในความรู้สึกของคนทั่วไปคือ การได้รับการปรนนิบัติอย่างดีเลิศจนแทบจะไม่ต้องทำอะไรด้วยตนเอง ซึ่งพ่อเรียกชีวิตในวัยเด็กของตนว่า เป็นชีวิตแบบ "ข้าวมาอ้าปาก เลี้ยงมาเย็นแฉน" พ่ออีกกลับมีความเห็นว่าชีวิตเช่นนั้นให้โทษแก่ตนมากกว่าให้คุณ อันที่จริง ทัศนคติของพ่อก็มีเหตุผล เพราะหากพ่อเติบโตอย่างเด็กสามัญชน เขาก็ต้องสามารถทำในสิ่งที่คนธรรมดาสามารถทำได้ และไม่ต้องมาถูกอุทธรณ์แค้นว่าไร้ค่าราวกับเศษขยะ นับว่าความรู้สึกหมิ่นชังกับชีวิตของพ่อน่าเห็นใจอย่างยิ่ง เพราะตลอดชีวิตเขาได้รับแต่ค่ายกขังสรรเสริญเทอตว้สูงสุด แม้แต่บิดามารดาซึ่งต้องทำความเคารพ แต่ต้องถูกเหยียดหยามจากผู้ที่เคยเป็นข้าราชการที่คอยรับใช้ตนมาก่อน จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่พ่อจะมีความรู้สึกชิงชังพระนางซูสีไทเฮาจนฝังใจและเกลียดชังวังต้องห้ามยิ่งนัก

วัยเด็กที่ถูกกักขังให้อยู่แต่ในวังต้องห้ามยังผลทำให้พ่อกลายเป็นคนอ่อนต่อโลก เพราะไม่เคยได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกวังเลย ทั้ง ๆ ที่ประเทศจีนกำลังก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองประเทศอันมีผลกระทบต่อชีวิตของพ่อโดยตรง ยิ่งไปกว่านั้น ชีวิตวัยเด็กของพ่อถูกปิดกั้น

โลกภายนอกโดยสิ้นเชิง เช่น ตำราเรียนที่ล้ำสมัย ฟู้จิ้งมีสภาพเหมือนนกที่ถูกกักขังในกรงทอง ไม่มีอิสระ ต้องคอยทำตามคำสั่งของผู้อื่น และต้องถูกกักขังอย่างโดดเดี่ยวภายในวัง การได้ออกไปสู่ออกโลกภายนอกจึงเป็นความาผผันที่ใหม่เคยเป็นจริง ตลอดเวลาที่อยู่นับลี้ลับจักรพรรดิ ไม่ว่าในวังต้องห้ามหรือในแมนจูแก้ว ชีวิตของฟู้จิ้งไม่เคยได้สัมผัสกับอิสรภาพหากมองเพียงผิวเผิน อาจกล่าวได้ว่า การถูกขับออกจากวังต้องห้ามเป็นเสมือนการปลดปล่อยชีวิตฟู้จิ้งจากพันธนาการ แต่อันที่จริงแล้ว สภาพชีวิตของฟู้จิ้งนั้นเปรียบเสมือนนกที่ถูกย้ายจากกรงหนึ่งมาสู่อีกกรงเพราะชีวิตเสเพลในช่วงเวลาที่อยู่นเทียนสิ้น แม้ว่าฟู้จิ้งสามารถใช้ชีวิตตามแบบที่เขาพอใจมานานนับตั้งแต่เมื่อครั้งอยู่ในวัง แต่ในเบื้องลึกแล้ว ฟู้จิ้งตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฉู่ปุ่นซึ่งแฝงมาในรูปของการอารักขา ฟู้จิ้งได้สัมผัสกับอิสรภาพที่แท้จริงเมื่อโลกทัศน์ของเขาเปลี่ยนแปลงและเกิดความเข้าใจในคุณค่าของชีวิต อิสรภาพที่ฟู้จิ้งได้สัมผัสนี้เป็นคุณค่าทางจิตใจที่มีความหมายมากกว่าอิสรภาพจากการถูกปลดปล่อยจากคุกที่คุมขังเขามานานสิบปี เสียอีก

3.5 เวลา

บทบาทขององค์ประกอบเรื่องเวลาในอัตชีวประวัติเรื่องนี้ มี 2 ลักษณะ คือ เป็นกรอบของเหตุการณ์ในท้องเรื่อง และเวลาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพของตัวละครเอก

ในลักษณะแรก เวลาอันเป็นกรอบของเหตุการณ์ในท้องเรื่องนี้เป็นเวลาที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์จีน เนื่องจากอัตชีวประวัติเรื่องนี้นำวัตถุดิบมาจากชีวิตจริงซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวถึง เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัยของผู้ประพันธ์โดยละเอียดแล้วในส่วนภูมิหลังของอัตชีวประวัติ จึงไม่ขอนำมากล่าวซ้ำในที่นี้

ในลักษณะหลัง พัฒนาการทางบุคลิกภาพของผู้ประพันธ์มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบเรื่องเวลาอย่างแนบแน่น กล่าวได้ว่า เวลาในเรื่องนี้มีบทบาทเป็นผู้กระทำเหตุการณ์ในท้องเรื่อง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์มีบทบาทในการกำหนดชีวิตและพัฒนาการทางบุคลิกภาพของฟู้จิ้งจะเห็นว่า ในวัยเด็กฟู้จิ้งได้รับการหล่อหลอมให้เติบโตมาภายใต้บรรยากาศทางการเมืองในระบอบเก่า คือระบอบจักรพรรดิ ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วประเทศจีนได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองไปแล้วและประชาชนมีชีวิตอยู่ในระบอบการปกครองแบบใหม่คือระบอบสาธารณรัฐ การมีชีวิตที่เติบโตมาโดยไม่ได้มีรากฐานความเป็นจริง เช่นนี้ส่งผลให้ฟู้จิ้งมีความคิดและพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับโลกความเป็นจริง คือยังคิดว่าตนเป็นจักรพรรดิและดำรงชีวิตเยี่ยงจักรพรรดิทุกประการ ดังนั้น เวลาจึงมีบทบาท

ในฐานะที่เป็นตัวกระทำในเรื่อง คือ เป็นตัวหล่อหลอมบุคลิกภาพวัยเยาว์ของฟู่อี้

ในส่วนที่เกี่ยวกับโครงเรื่อง จะเห็นว่า การดำเนินเรื่องของอัตชีวประวัติใช้แบบตามเส้น ดังนั้นพัฒนาการทางบุคลิกภาพของตัวละครดำเนินตามเส้นเวลา จากวัยหนึ่งสู่อีกวัยตามลำดับความเป็นจริง ดังนี้ ชีวิตวัยเด็กกล่าวถึงเป้าหมายทางบุคลิกภาพ ชีวิตวัยผู้ใหญ่กล่าวถึงอิทธิพลของชีวิตวัยเด็ก และชีวิตวัยกลางคนและบุนปลายกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพ และบุคลิกภาพที่มั่นคงในช่วงบั้นปลายชีวิต จะเห็นว่า ทุกส่วนมีเนื้อหา 3 บทเท่ากัน จึงกล่าวได้ว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพของตัวละครในแต่ละช่วงวัยมีส่วนไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก และพัฒนาการทางบุคลิกภาพจากวัยหนึ่งสู่อีกวัยนี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นลูกโซ่ แม้ว่าเนื้อหาแต่ละบทให้เนื้อหานี้หน้าเนื้อหาเรื่องราวชีวิตส่วนตัวและ เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัยในส่วนที่แตกต่างกัน แต่ทั้งชีวิตส่วนตัวและ เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ก็มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพของตัวละครอย่างแนบแน่น ดังจะเห็นว่าวิถีชีวิตในระบอบจักรพรรดิเป็นตัวกำหนดเป้าหมายในวัยเด็ก ความสับสนวุ่นวายทางการเมืองในช่วงตอนต้นของระบอบสาธารณรัฐและการเริ่มต้นของสงครามมหาเอเชียบูรพามีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเมืองในวัยผู้ใหญ่ และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายหลังสงครามมหาเอเชียบูรพาเป็นที่มาของการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพในวัยกลางคน อนึ่ง ในแง่ขนบนิยมของการเขียนอัตชีวประวัติแล้ว เนื้อหาในส่วนเป้าหมายทางบุคลิกภาพของบุคคลเป็นส่วนที่มีความสำคัญสูงสุด แต่เราคงไม่ลืมว่า ผู้ประพันธ์มีความเห็นว่า การที่ตนสามารถดัดแปลงตนเป็นคนใหม่ที่สามารถดำรงชีวิตเยี่ยงสามัญชนด้วยการบำเพ็ญตนอย่างมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อสังคมได้นั้นมีความสำคัญมากกว่าบุคลิกภาพในวัยเยาว์เพราะ การที่ฟู่อี้สามารถแสวงหาตนเองได้สำเร็จนั้นเป็นแรงจูงใจที่มีน้ำหนักและมีความสำคัญที่สุดในการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตมาเป็นอัตชีวประวัติ ดังบทวิเคราะห์แรงจูงใจในการเขียนอัตชีวประวัติที่ได้กล่าวมาข้างต้นซึ่งหมายความว่า สำหรับฟู่อี้แล้ว การเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพในช่วงวัยกลางคนจนกลายเป็นบุคลิกภาพที่มั่นคงในช่วงบั้นปลายชีวิตน่าจะเป็นส่วนที่มีความสำคัญสูงสุด

3.6 สถานที่

หากพิจารณาอัตชีวประวัติจะมีความพูดหนึ่งของฟู่อี้ที่ว่า "I hate the place where I grew up."¹⁹ จะเห็นได้ว่า ฟู่อี้ให้ความสำคัญในเรื่ององค์ประกอบเรื่องสถานที่

¹⁹Pu Yi, From emperor to citizen, p. 378.

อย่างยิ่ง นอกจากนี้เขายังได้ระบุสถานที่ที่เกิดเหตุในท้องเรื่องของอัตชีวประวัติอย่างชัดเจน โดยการนำสถานที่มาตั้งเป็นชื่อบท เพื่อเป็นกรอบของฉากเหตุการณ์ในชีวิต ซึ่งสถานที่เหล่านั้น ก็คือสถานที่ที่ฟู้อี้ได้เคยไปพำนักทั้งสิ้น

เราอาจแบ่งฉากสถานที่ในอัตชีวประวัติได้ดังนี้ คือ บักกิ่ง เทียนสิน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือแมนจูเรีย และสหภาพโซเวียต สถานที่เหล่านี้มีบทบาทความสำคัญแตกต่างกันบางแห่งเป็นเพียงช่วงที่ฟู้อี้ไปพำนักอาศัยในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต แต่บางแห่งก็มีอิทธิพลต่อชะตาชีวิตของฟู้อี้เลยทีเดียว

ฉากแรก คือ ฉากเนื้อหามบทที่ 2 และบทที่ 3 นั้น เป็นเรื่องราวชีวิตตอนเป็นจักรพรรดิซึ่งเหตุการณ์ทั้งหมดเกิดขึ้นในกรุงปักกิ่ง และสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของฉากเหตุการณ์ในท้องเรื่องคือ วังต้องห้าม และเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญสูงสุดในท้องเรื่องของอัตชีวประวัติ เพราะเป็นสถานที่ที่ฟู้อี้เติบโตมา กล่าวอีกนัยหนึ่งและเป็นสถานที่ที่หล่อหลอมบุคลิกภาพทางความคิด และวิถีชีวิตซึ่งจะมีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อชีวิตของฟู้อี้เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ฟู้อี้พรรณนาในลภกวีวัยเด็กของเขาว่า

Whenever I think of my childhood my head fills with a yellow mist. The glazed tiles were yellow, my sedan-chair was yellow, my chair cushions were yellow, the linings of my hats and clothes were yellow, the girdle round my waist was yellow, the dishes and bowls from which I ate and drank, the padded cover of the rice-gruel saucepan, the material in which my books were wrapped, the window curtains, the bridle of my horse...everything was yellow. This colour, the so-called "brilliant yellow", was used exclusively by the imperial household and made me feel from my earliest years that I was unique and had a "heavenly" nature different from that of everybody else.²⁰

จากข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า สถานที่ที่เป็นเสมือนสัญลักษณ์ของชะตาชีวิตของฟู้อี้ เพราะเป็นสัญลักษณ์ขององค์พระจักรพรรดิ ในขณะที่ยังอาศัยอยู่ในวัง ฟู้อี้มีชีวิตความเป็นอยู่ตั้งจักรพรรดิโบราณราชประเพณีทุกประการ แม้ว่าโลกภายนอกจะเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ตาม แต่

²⁰Ibid., pp. 38-39

รลกายในกลับหล่อหลอมให้ฟู้อีมีความคิดฝังแน่นว่าตนคือโอรสแห่งสวรรค์ น่าสังเกตว่า เมื่อฟู้อีถูกขับออกจากวังต้องห้ามซึ่งหมายถึงการสิ้นสุดสถานภาพการเป็นจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ชิง โดยสมบูรณ์ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ของฟู้อีแตกต่างไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง แม้เมื่อฟู้อีก้าวขึ้นสู่อบัลลังก์จักรพรรดิแห่งสาธารณรัฐแมนจูแก้ว ซึ่งหมายถึงการกลับมาเป็นจักรพรรดิอีกครั้ง ชีวิตความเป็นอยู่ก็หาได้เป็นดัง เช่น นวนวัยเด็กเมื่อเป็นจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ชิงทั้งหมดไม่ ทั้งนี้เพราะชะตาชีวิตที่แตกต่างกันนั่นเอง

ภายหลังจากที่ก้าวออกจากวังต้องห้าม ฟู้อีไปพำนักกับพระบิดาคือ องค์ชายจุน ที่สองในคฤหาสน์อุดร ซึ่งฟู้อีเปรียบสถานที่นี้ว่าเป็น "ถ้ำเสือ" (tiger's mouth)²¹ คำเปรียบเปรยสถานที่เช่นนี้ เป็นเพราะชีวิตของฟู้อีกำลังตกอยู่ในภาวะส่อแหลมต่ออันตราย เขาถูกควบคุมและกักบริเวณโดยทหารฝ่ายสาธารณรัฐทำให้ไม่สามารถติดต่อกับภายนอกได้ จึงทำให้รู้สึกกองทัพฝ่ายสาธารณรัฐอาจจะเอาชีวิตตนก็ได้ และในช่วงเวลาดังกล่าว ฟู้อีกำลังตกอยู่ในช่วงภาวะความสับสนอันเกิดจากการไม่รู้ว่อนาคตของตนจะเป็นอย่างไร และเป็นช่วงเวลาทีฟู้อีต้องตัดสินใจครั้งสำคัญในด้านวิถีชีวิตทางการเมือง และดูเหมือนว่าจะเป็นการตัดสินใจครั้งแรกในชีวิต นับตั้งแต่ก้าวเข้าสู่วังต้องห้าม ฟู้อีก็ไม่เคยตัดสินใจด้วยตนเองเลย เขาต้องทำตามคำแนะนำของผู้อื่นทั้งสิ้น ฟู้อีปรารถนาที่จะเดินทางไปต่างประเทศตามความตั้งใจเดิม ตั้งแต่เมื่อครั้งที่ยังอยู่ในพระราชวังต้องห้าม เขาจึงลอบหนีออกจากคฤหาสน์ไปลี้ภัยยังสถานกงสุลอังกฤษ แต่สถานการณ์คับขันทำให้เขามาลงเอยที่สถานกงสุลที่ญี่ปุ่น ความสับสนของสถานการณ์ทางการเมืองในกรุงปักกิ่งทำให้ฟู้อีต้องย้ายไปพำนักยังเทียนสินเพื่อรอโอกาสที่จะเดินทางไปต่างประเทศ

ในฉากที่สอง คือ ในเนื้อหาบทที่ 4 เป็นเรื่องราวชีวิตช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการก้าวจากบัลลังก์จักรพรรดิแห่งราชวงศ์ชิงสู่การเป็นจักรพรรดิหุ่นเชิดแห่งสาธารณรัฐแมนจูแก้ว เหตุการณ์ในท้องเรื่องส่วนนี้ดำเนินในเมืองเทียนสิน อันเป็นเมืองท่าและเป็นที่พักของชาวต่างประเทศ ฟู้อีพำนักอยู่ในเขตเช่าของญี่ปุ่น วิธีชีวิตของฟู้อีดำเนินตามครรลองของวิถีชีวิตของชาวตะวันตกที่อยู๋ในเมืองเทียนสินนั่นเอง น่าสังเกตว่า จากสถานกงสุลที่ญี่ปุ่นในกรุงปักกิ่งสู่เขตเช่าของญี่ปุ่นในเมืองเทียนสิน ความสัมพันธ์ระหว่างฟู้อีกับญี่ปุ่นก็กระชับเกลียวยิ่งขึ้น จนในที่สุดฟู้อียอมเดินทางไปยังแมนจูเรีย เพื่อเป็นจักรพรรดิของประเทศใหม่ที่ญี่ปุ่นสถาปนา

²¹Ibid., p. 149.

ขึ้นมาอันเป็นสถานที่ที่ชีวิตของฟู้อี้ตกอยู่ภายใต้อาณัติของฉู่ปุ่นโดยสมบูรณ์

ในฉากที่สาม คือ ฉากเนื้อหาคบที่ห้า ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อสั้น ๆ ของชีวิตที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างฟู้อี้กับฉู่ปุ่นในช่วงเวลาก่อนที่จะก้าวขึ้นสู่บัลลังก์จักรพรรดิแห่งแมนจูว์ สถานที่ที่สำคัญบทนี้มีชื่อว่า "สวนสงบ" (Quiet Garden)²² สถานที่แห่งนี้เดิมชื่ออย่างอื่น แต่ฟู้อี้จึงได้ตั้งชื่อขึ้นมาใหม่ โดยผิวเผิน ฟู้อี้บรรยายชีวิตที่สงบสุขดังเช่นชื่อของสถานที่ แต่อันที่จริง ชื่อใหม่ที่เขาคำตั้งขึ้นนี้มีนัยซ่อนเร้น หมายถึงการรอคอยโอกาสที่จะขึ้นครองบัลลังก์อีกครั้งหนึ่ง จะเห็นได้ว่า ชื่อสถานที่มีนัยสะท้อนถึงความปรารถนาของผู้เป็นเจ้าของสถานที่ซึ่งก็คือตัวฟู้อี้นั่นเอง²³

ในฉากที่สี่ คือ บทที่หก เป็นช่วงเวลาฟู้อี้ก้าวขึ้นสู่บัลลังก์จักรพรรดิแห่งแมนจูว์ เหตุการณ์เกิดขึ้นในแมนจูเรีย อันเป็นดินแดนที่ฉู่ปุ่นสถาปนาสาธารณรัฐแมนจูว์ขึ้นมา โดยมีฟู้อี้เป็นจักรพรรดิ หากมองอย่างผิวเผิน ประเทศใหม่นี้เป็นประเทศราช แต่อันที่จริงมีฐานะเป็นเพียงเมืองขึ้นของฉู่ปุ่นเท่านั้น เพราะอำนาจในการบริหารทั้งหมดตกอยู่ในมือของฉู่ปุ่น ฟู้อี้เป็นเพียงหุ่นเชิดแม้แต่พระราชวังอันเป็นที่ประทับยังคงเรียกชื่อต่างจากพระราชวังอันเป็นที่ประทับของพระจักรพรรดิฉู่ปุ่นซึ่งเรียกว่า "พระราชวังแห่งพระจักรพรรดิ" (Imperial Palace) แต่วังของฟู้อี้เรียกว่า "บ้านผู้บริหารสูงสุด" (Residence of the Executive)²⁴ สถานะของฟู้อี้เป็นเช่นเดียวกับสถานที่และประเทศที่เขาอยู่อาศัย ตลอดเวลา 14 ปีที่เขาอยู่ในแมนจูว์ ฟู้อี้มีชีวิตที่ต้องตกอยู่ภายใต้การบงการของฉู่ปุ่น ไม่มีอิสระแม้แต่จะเดินออกจากบ้านของตนเอง น่าสังเกตว่า ชีวิตที่ปราศจากอิสรภาพของฟู้อี้เมื่อเป็นจักรพรรดินั้นแมนจูว์ไม่แตกต่างจากเมื่อครั้งที่เขาเป็นจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ชิงเลย กล่าวคือ เขามีชีวิตที่เปรียบเสมือนเป็นนักโทษในบ้านของตนเอง มาถ่ายทอดความรู้สึกที่มีต่อพระราชวังต้องห้ามในวัยเด็กว่า

From then onwards I hated the sight of the high place wall.

"Prison, prison, prison," I muttered to myself as I stood on an artificial hill in the palace looking at the wall. "That the

²² Ibid., p. 131.

²³ Ibid., p. 317.

²⁴ Ibid., p. 276.

Republic should not be on good terms with me is understandable, but it is quite unreasonable for the princes and palace officials to be so hostile. It is only for the sake of my ancestral heritage of mountains and rivers that I want to go away. What are your motives in keeping me here? The worst of you are the ones in the Household Department: it must have been them who dragged my father into this.²⁵

ในทานองเดียวกัน เขาเล่าถึงชีวิตที่เปรียบเสมือนนักโทษในคราบของจักรพรรดิแห่งแมนจู๊วของตนว่า

In fact I did not even have the power to decide when I would to out of my own front gates. One day I thought of going for a stroll and took my wife Wan Jung and two of my sisters for a walk in the "Tatung Park". Before I had been in the park for many minutes Japanese gendarmes and men of the "Security Bureau of the Residence of the Chief Executive" drove up and asked me to go back. Apparently my absence from my residence had been reported to the Japanese gendarmerie, and large numbers of troops and police had been mobilized to search for me, causing a great commotion throughout the city. After the affair my adviser Kaeisumi told me that for the sake of my dignity and my security I should not go out again by myself. From then on I never went out of the front gate except on expeditions arranged by the Kwantung Army²⁶

อาจกล่าวได้ว่า การกล่าวถึงสถานที่ซึ่งควรจะน่าอภิมรย์ เพราะเป็นที่ประทับของจักรพรรดิว่าเป็นสถานที่คุมขังนักโทษเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่มีความรู้สึกว่าในช่วงเวลาดังกล่าวตนมีสภาพที่ไม่ต่างจากนักโทษนั่นเอง สถานที่จึงเป็นสัญลักษณ์ของชะตาชีวิตโปรดปราย

²⁵Ibid., p. 131.

²⁶Ibid., p. 258.

ในฉากที่ห้า คือ บทที่เจ็ด เหตุการณ์เกิดขึ้นในสหภาพโซเวียตซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนผ่านจากสถานภาพจักรพรรดิสู่การเป็นสามัญชนของฟู่อี้ ในช่วงเวลาห้าปีที่อยู่ในสหภาพโซเวียต ฟู่อี้ถูกนำตัวขึ้นเป็นพยานในศาลในการสอบสวนอาชญากรรมของญี่ปุ่นในดินแดนแมนจูเรียในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา ก่อนที่เขาจะถูกส่งตัวกลับมายังประเทศจีนเพื่อเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรีตามนโยบายให้ภัยพิบัติของรัฐบาลจีน

ในฉากที่หก คือ บทที่แปดและบทที่เก้า ซึ่งประกอบด้วยฉากสถานที่สำคัญ 2 แห่ง คือ ในฉกที่ฟูฮุน (Fushun) และฮาร์บิน (Harbin) ซึ่งเป็นสถานที่ในแมนจูเรียและเดิมเคยเป็นฉกที่ญี่ปุ่นใช้คุมขังนักโทษในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา ฟู่อี้ใช้ชีวิตในคุกนาน 10 ปี จึงได้รับอิสรภาพ ภายหลังจากที่ถูกปล่อยตัว ฟู่อี้กลับมาใช้เวลาในช่วงนั้นปลายชีวิตในกรุงปักกิ่ง

ชีวิตจักรพรรดิที่ล้มลงอันหวังต้องห้ามและในแมนจูก็ทำให้ฟู่อี้มีสภาพเสมือนนักโทษที่ถูกคุมขังในบ้านของตนเอง และยังเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การถูกจองจำตั้ง เช่นนักโทษจริงในฐานะอาชญากรสงคราม แต่ถูกกลับเป็นสถานที่ที่ห้าบทเรียนอันมีค่าแก่ชีวิตของฟู่อี้ เพราะฉกเป็นสถานที่ที่ทำให้เขาได้เข้าใจความหมายของคำว่า "มนุษย์" ฉกจึงเป็นประตูที่นำพาชีวิตที่มีมนของฟู่อี้ไปสู่แสงสว่าง ซึ่งกว่าที่ฟู่อี้จะก้าวออกจากความมืดสู่แสงสว่างได้ เขาต้องผ่านขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ซึ่งเริ่มต้นจากความรู้สึกอคติต่อสถานที่ ดังที่เขาบรรยายว่า

Although the governor had spoken very kindly I was furious. This was the first time that my incompetence had been pointed out publicly and it was the first time I had been in the public eye not as an image of majesty but as "rubbish". I turned away from the gaze of my former "ministers" and "generals", wishing that night would fall. "They want to use me as a specimen for everyone to study." I thought in my misery. I looked at the high, grey wall. All my life I had been surrounded by walls, but in the past I had been treated with respect and enjoyed a special position within them, even in Changchun. But within these walls all that was gone. I was treated the same as anybody else, and even had difficulty in surviving. I was miserable not because of my incompetence but because others regarded me as incompetent, and because I had lost my natural right to have other

wait on me.²⁷

จะเห็นได้ว่า อคติที่มีต่อสถานที่ดังกล่าวเป็นผลเนื่องมาจากความเคยชินในวิถีชีวิตจักรพรรดินาแมนจูเรีย ดังนั้น เมื่อวิถีชีวิตได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยสิ้นเชิงจึงสร้างอคติขึ้นมาใจอย่างรุนแรง สถานที่ซึ่งกำหนดความคิดของฟู้อีโดยปริยาย อย่างไรก็ตาม ประสพการณ์ชีวิตในคุกก็สอนให้ฟู้อีเรียนรู้ตัวเองจากสภาพแวดล้อมและผู้คนรอบข้าง จนทำให้ฟู้อีสามารถค้นพบวิถีการดำรงชีวิตที่เหมาะสมและมีคุณค่าในด้านที่สุด ดังที่เขาเขียนไว้ว่า

บางคนอาจจะคิดว่า การปลดปล่อยหมายถึงการได้รับอิสรภาพและแสงสว่างอีกครั้ง แต่คุกทำให้ฉันได้สัมผัสกับแสงสว่างและความจริง และมีอิสระที่จะเรียนรู้ชีวิตในความคิดของฉันการอภัยโทษมีความหมายว่า ฉันมีคุณสมบัติเป็นมนุษย์และสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่มีความหมายอย่างแท้จริงได้²⁸

การที่คุกสามารถนำพาชีวิตของฟู้อีให้ค้นพบอิสรภาพและคุณค่าความหมายของชีวิตได้เนื่องจากคุกไม่ได้ปิดกั้นการรับรู้ความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกของฟู้อี จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมรอบตัวของฟู้อีในช่วงเวลาที่อยู่นั้นจากสภาพแวดล้อมในอดีตโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ในอดีต ฟู้อีมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างจักรพรรดิ แต่ในปัจจุบันเขามีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเช่นสามัญชนเท่านั้น จากชีวิตที่เคยแวดล้อมไปด้วยผู้ที่คอยปรนนิบัติรับใช้จนฟู้อีไม่เคยทำสิ่งใดด้วยตนเอง เขาค่อย ๆ เรียนรู้การทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองจนสามารถดำรงชีวิตได้ดังเช่นคนสามัญชนธรรมดา จากชีวิตที่เคยได้รับการเคารพนับถือจากทุกคนแม้แต่คนที่มียุมากกว่าและ... ปลงมาเป็นค่าถูกเหยียดหยามว่าไร้ค่าจากผู้ที่เคยเป็นข้าราชการและคนรับใช้ จากความคิดที่ฝังแน่นในใจว่าตนเป็นโอรสแห่งสวรรค์ผู้มีความสำคัญเหนือคนทั้งแผ่นดิน เขาเริ่มเห็นคุณค่าของชีวิตผู้อื่นว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกับตนเอง นอกเหนือจากนี้ การได้เดินทางไปเยี่ยมประชาชนในสถานที่ต่าง ๆ ฟู้อีได้มองเห็นสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างชัดเจน จากสภาพชีวิตความเป็นอยู่และทัศนคติของคนในสังคมใหม่ ความเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของชีวิตที่ตนได้สัมผัสมา ซึ่งแตกต่างโลกวัยเด็กภายในวังที่ปิดกั้นเขาจากโลกภายนอกโดยสิ้นเชิง ฟู้อีไม่เคยรับรู้เลยว่าสังคมภายนอกวังต้องห้ามเป็นเช่นไร โลกทัศน์ของฟู้อีจำกัดอยู่ภายในกำแพงวัง

²⁷Ibid., p. 349.

²⁸Ibid., p. 468.

เท่านั้น เขารู้แม้กระทั่งว่า บักกิ้งมีทำเลที่ตั้งอยู่ในสวนใจของประเทศจีนด้วยซ้ำ ซึ่งแตกต่างจากประสบการณ์ชีวิตในช่วงเวลาที่อยู่ลึกลงยิ่งนัก กล่าวคือ แม้ว่าเขาจะถูกคุมขังแต่ก็ยังสามารถที่จะเห็นสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่กำลังจะก้าวเข้าสู่โลกอนาคตที่สดใสขณะเดียวกัน เขาก็มีโอกาสได้ทบทวนประสบการณ์ชีวิตในอดีตของตน ตลอดจนการได้รับทราบความจริงที่เขาไม่เคยได้รับรู้เลย ทั้ง ๆ ที่เขามีส่วนเกี่ยวข้องกับการทรมานกรรมต่อประชาชนในมาตุภูมิของตน ดังที่เขาเล่าถึงแมนจูว์ในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพาว่า

I never knew or cared much about the calamities that the Japanese had inflicted on the people of the Northeast, and I never thought they had anything to do with me. But when I attended a study meeting on the crimes of the Japanese war criminals in the Northeast I realized how serious they were.²⁹

ในบรรดาสถานที่ทั้งหมดที่ฟู้อี้ได้เคยใช้ชีวิตมา อาจกล่าวได้ว่า ลูกเป็นสถานที่ที่มีความหมายต่อชีวิตของฟู้อี้มากที่สุด เพราะลูกได้มอบชีวิตใหม่ที่สดใสกว่าในอดีตให้แก่เขา

ฉากสุดท้าย คือ กรุงปักกิ่ง อันเป็นสถานที่ที่ฟู้อี้กลับมาใช้เวลาในช่วงบั้นปลายชีวิตที่เหลืออยู่ภายหลังจากได้รับอิสรภาพ บักกิ้งในวันนี้แตกต่างจากในอดีตเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เป็นปักกิ่งในยุคใหม่ที่สดใสกว่าเดิมเพราะสงครามมหาเอเชียบูรพาได้สงบลงแล้ว สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศก็สงบลง เนื่องจากพรรคคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของประธานเหมา เจ๋อตง ได้รับชัยชนะโดยเด็ดขาด ไม่มีกองทหารต่างชาติและการแย่งชิงอำนาจประชาชนชาวจีนเป็นเจ้าของประเทศโดยสมบูรณ์ฟู้อี้ในวันนี้ก็มีสภาพเช่นเดียวกับปักกิ่ง กล่าวคือฟู้อี้ในวันนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากฟู้อี้คนเดิมโดยสิ้นเชิง ฟู้อี้คนใหม่เป็นสามัญชนธรรมดา ไม่ใช่อัศวินหรือขุนนางเหมือนในอดีต เขาเริ่มต้นชีวิตใหม่ซึ่งเป็นชีวิตที่เรียบง่ายดังเช่นคนธรรมดา ไม่หรูหราฟุ่มเฟือยเพราะเขาได้มอบทรัพย์สินของมีค่าทั้งหมดให้แก่รัฐบาลจีน ฟู้อี้เริ่มต้นชีวิตด้วยเงินเดือนเพียง 100 หยวน โดยการทำงานเป็นนักวรรณกรรมและนักประวัติศาสตร์ สังกัดสถาบันที่ปรึกษาทางการเมืองจีน กล่าวได้ว่า ฟู้อี้เริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยลาแข้งของตนเอง พร้อมกันนี้เขาก็ได้เริ่มต้นชีวิตครอบครัวใหม่อีกครั้งกับหญิงสาวสามัญชนคนหนึ่ง ครอบครัวใหม่ของเขาแตกต่างจากชีวิตครอบครัวในอดีตมากมาย เป็นครอบครัวเล็ก ๆ แต่เปี่ยมด้วยความรักความอบอุ่นการดูแล

²⁹Ibid., p. 383.

จากสหายซึ่งกันและกัน ซึ่งงานอดีตฟู้อี้ไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนี้กับบรรดาภรรยาของเขาเลย เพราะเขาเห็นว่าภรรยาเป็นเพียงแค่เครื่องประดับบารมีของพระจักรพรรดิเท่านั้น ทักษณคติต่อชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทำให้ฟู้อี้ปฏิบัติต่อภรรยาคนสุดท้ายต่างไปจากภรรยาคนก่อน ประการสำคัญการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของฟู้อี้ในวันนี้ เขามีชีวิตที่สามารถกำหนดทางเดินของตนเอง ได้รวมถึงการเลือกหญิงที่จะมาเป็นคู่ชีวิตของตนเองได้ด้วย ชีวิตใหม่นี้จึงเป็นชีวิตที่ฟู้อี้ได้เลือกเองและเป็นชีวิตเยี่ยงคนธรรมดา เช่นเดียวกับประเทศจีนในวันนี้ก็เป็นประเทศที่มีประชาชนธรรมดาเป็นเจ้าของ มิใช่แผ่นดินของราชวงศ์ชิงอีกต่อไป

การเดินทางบนเส้นทางชีวิตของฟู้อี้ได้เวียนมาบรรจบ ณ จุดเริ่มต้นอีกครั้งหนึ่ง แต่ละสถานที่ได้ให้ประสบการณ์ชีวิตมากมายหลากหลายแก่ชีวิตของฟู้อี้ จนเริ่มนึกให้เขามาพบกับแก่นแท้ของชีวิตในที่สุด

3.7 มุมมอง

ฟู้อี้เริ่มต้นอัตชีวประวัติของตนว่า "I was born in Peking in the mansion of Prince Chun on February 7, 1906."³⁰ จะเห็นได้ว่าฟู้อี้ใช้มุมมองในการเล่าเรื่องตามแนวขนบนิยมการเขียนอัตชีวประวัติคือ ใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งในการเล่าเรื่อง กล่าวคือ ผู้ประพันธ์ซึ่งเป็นตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องราวชีวิตของตนเองดังจะเห็นได้ว่าชื่อผู้ประพันธ์และตัวละครเอกมีชื่อเดียวกันและเป็นคนเดียวกันกับผู้เล่าเรื่อง

ตัวละครซึ่งเป็นบุคคลจริงทั้งหมดจึงถูกถ่ายทอดจากมุมมองของผู้ประพันธ์ทั้งสิ้น รวมถึงตัวละครเอกของเรื่องซึ่งก็คือตัวผู้ประพันธ์เอง แต่เนื่องจากอัตชีวประวัติเรื่องนี้มีรากฐานมาจากเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เพราะชีวิตของผู้ประพันธ์มีความเกี่ยวพันกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ รวมถึงแรงจูงใจที่ต้องการจะให้อัตชีวประวัติของตนเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัยเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ชนรุ่นหลัง ประการสำคัญคือ ภูมิหลังทางครอบครัวของผู้ประพันธ์มีความแนบแน่นกับราชวงศ์ชิง ตัวละครในท้องเรื่องของอัตชีวประวัติจึงมีจำนวนมากมาย และบางส่วนก็เป็นบุคคลที่ได้เสียชีวิตก่อนหน้าผู้ประพันธ์จะถือกำเนิดมาด้วยซ้ำ แต่เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจภูมิหลังในชีวิตของตนเป็นอย่างดี ผู้ประพันธ์ก็ได้เล่าเรื่องราวของบุคคลเหล่านี้จึงทำให้มุมมองของเรื่องในส่วนนี้ดูคล้ายกับว่าผู้ประพันธ์กำลังเล่นบทบาทของพระเจ้าผู้เล่าเรื่องราวที่ตัวละครเอกของเรื่องไม่ทราบ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจชีวิตของตัวละครเอกได้ชัดเจน รวมถึงภูมิของตัวละคร

³⁰Ibid., p. 3.

รองอื่น ๆ ที่เข้ามาเสริมบทบาทของตัวละครเอกที่ผู้อ่านจำเป็นต้องทราบ ผู้ประพันธ์ก็จะทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่องที่เป็นสัพพัญญู

อนึ่ง อัครชีวะประวัติเรื่องนี้มุ่งเน้นให้ผู้อ่านได้เห็นความเปลี่ยนแปลงงานด้านพัฒนาการทางความคิดและบุคลิกภาพของตัวละครเอกจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่มีพัฒนาการควบคู่มากับความเปลี่ยนแปลงของสังคมจากสังคมเก่าสู่สังคมใหม่ เพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นบุคลิกภาพของตัวละครเอกอย่างเที่ยงตรง จะพบว่า อัครชีวะประวัติเรื่องนี้ยังได้ให้ตัวละครอื่นมาแสดงทัศนะที่มีต่อตัวละครเอก กล่าวคือ ผู้อ่านไม่ได้อ่านเพียงแต่ภาพของตัวละครเอกจากมุมมองของผู้ประพันธ์เท่านั้น หากแต่ยังเห็นภาพของตัวละครเอกจากมุมมองของตัวละครอื่นอีกด้วย

ด้วยประการฉะนี้ มุมมองงานอัครชีวะประวัติเรื่องนี้จึงมี 3 แบบ คือ

1. ผู้ประพันธ์ เป็นผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง
2. ผู้ประพันธ์ที่เป็นสัพพัญญู
3. การเล่าเรื่องจากมุมมองของตัวละครอื่น

3.7.1 ผู้ประพันธ์เป็นผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง

ผู้ประพันธ์บอกให้ผู้อ่านทราบอย่างชัดเจนว่าตนเป็นผู้เล่าเรื่อง ความเป็นเอกภาพอย่างสมบูรณ์ระหว่างผู้ประพันธ์ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง และตัวละครเอกนี้ทำให้ผู้อ่านไร้ข้อกังขาในใจว่า ผู้เล่าเรื่องทราบถึงความรู้สึกนึกคิดหรือบุคลิกภาพภายในของตัวละครเอกอย่างลึกซึ้งละเอียดลออได้อย่างไร เพราะโดยทั่วไปแล้ว บุคคลย่อมไม่ทราบถึงสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในจิตใจของผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้งเท่ากับสิ่งที่ซ่อนเร้นในจิตใจของตนเอง ดังนั้น การให้ผู้เล่าเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนเองที่มีต่อบุคคลอื่น หรือเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดย่อมสร้างความน่าเชื่อถือได้ดี อนึ่ง อัครชีวะประวัติเรื่องนี้บอกเล่าถึงเรื่องราวชีวิตตลอดชั่วอายุขัยของคนหนึ่ง ดังนั้น ผู้ที่สามารถจะเล่าเรื่องราวชีวิตดังกล่าวย่อมไม่มีบุคคลอื่นใดที่มีความเหมาะสมไปกว่าเจ้าตัวเป็นผู้เล่าเอง แม้ว่าเราอาจใช้การเล่าเรื่องผ่านมุมมองของตัวละครอื่นที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาเล่าเรื่องราวชีวิตของบุคคลเดียวกัน โดยตัวละครผู้เล่าเรื่องแต่ละตัวต่างก็เล่าเรื่องราวชีวิตในแต่ละช่วงวัยของบุคคลจนได้ภาพรวมชีวิตประวัติของบุคคลโดยสมบูรณ์มองเห็นได้เท่านั้น แม้ว่าการแสดงออกสามารถสะท้อนถึงความรู้สึกภายในจิตใจได้ แต่ก็ไม่สามารถตีแผ่ความรู้สึกภายในจิตใจได้อย่างละเอียดลออทัดเทียมกับการให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องเอง การใช้มุมมองแบบนี้จึงสร้างความน่าสนใจในอัครชีวะประวัติเรื่องนี้ได้ไม่น้อย เพราะผู้อ่านได้ทราบทั้งความรู้สึกของผู้เล่าและเนื้อหาเหตุการณ์ที่ผู้เล่าต้องการให้ทราบ

อันที่จริงอัตชีวประวัติเรื่องนี้ค่อนข้างจะราบเรียบจนไม่น่าสนใจ อีกทั้งยังเต็มไปด้วยข้อมูล รายละเอียดปลีกย่อยมากมายจนทำให้การดำเนินเรื่องค่อนข้างจะอืดอาดยืดเยื้อ ดังนั้น ความรู้สึกนึกคิดที่ผู้เล่าเรื่องถ่ายทอดลงไปในเนื้อหาเหตุการณ์จึงสร้างสีสันความน่าสนใจในเรื่องราวได้บ้างประการสำคัญคือ ทำให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความคิดอ่านที่ผู้เล่ามีต่อเหตุการณ์ซึ่งมีความหมายต่อการเข้าใจถึงพัฒนาการทางความคิดและบุคลิกภาพของตัวผู้เล่าเอง ซึ่งพัฒนาการดังกล่าวนี้มีความหมายไม่มากนักน้อยไปกว่าสารัตถะที่ผู้เล่าต้องการจะสื่อสารไปสู่ผู้อ่านผ่านเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตของตน เช่น

What interested me about all these revelations was that all the chiefs of the Peiyang clique and some other leading figures in the Republic had been enthusiastic monarchists, and that they were now making Chang Hsun the scapegoat so as to protect me. They explicitly stated that the place had been blameless.³¹

งานทานองเดียวกันที่คนที่ผู้เล่าเรื่องแสดงต่อตัวละครหนึ่งตัวคือ กลับสะท้อนให้เห็นความคิดของตัวผู้เล่าเรื่องเอง เช่น การที่ผู้เล่าเรื่องราวของบรรพบุรุษตนคือ ปู่ ยา ตา บิดา มารดาในบทที่หนึ่งนั้น ภาพของพระนางซูสีไทเฮากลับเด่นชัดยิ่งกว่าบรรพบุรุษของผู้เล่าเสียอีก เพราะบรรพบุรุษของผู้เล่าทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับพระนางทุกคน มากบ้างน้อยบ้าง น่าสังเกตว่า ความเกี่ยวพันระหว่างพระนางกับครอบครัวของผู้เล่านั้นเป็นความสัมพันธ์ที่มีรากฐานบนอำนาจที่พระนางคอยบงการบุคคลในครอบครัวของผู้เล่า ทักษะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นความเฉลียวฉลาดของผู้เล่าที่คิดว่าพระนางเป็นต้นเหตุแห่งเคราะห์กรรมในชีวิตของตน ภาพลักษณ์ที่อัปลักษณ์ของพระนางจึงเป็นเครื่องสะท้อนถึงความเกลียดชังของผู้เล่าที่มีต่อพระนางนั่นเอง หรือภาพตัวละครมารดาบุญธรรมทั้งหลายก็มีความอัปลักษณ์ไม่น้อย เนื่องจากพวกนางจับใส่แม่หม่มหวังผู้ที่ผู้เล่ารักยิ่งกว่ามารดาบังเกิดเกล้าออกจากวังไป ซ้ำยังเป็นสาเหตุที่ทำให้มารดาบังเกิดเกล้าของผู้เล่ามาตัวตายที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้เล่าเกลียดชังพวกนางที่คอยควบคุมบงการทุกอย่าง ไม่เคยให้ความรัก ความอบอุ่นความเข้าใจใด ๆ เลย ซ้ำร้ายยังพรากรบุคคลที่เป็นเสมือนมารดาจากไปอีก ความรักความผูกพันที่ผู้เล่ามีต่อแม่หม่มหวังเป็นความรู้สึกที่ฝังใจจนบั้นปลายชีวิต เช่นเดียวกับ

³¹Ibid., p. 98.

ความเกลียดชังที่มีต่อพระนางซูสีไทเฮา ภายหลังจากที่แม่มนถูกขับออกจากวัง พู่อี้ได้ตามหาแม่มน และรับมาอุปการะ ตลอดเวลาที่พู่อี้ผู้อยู่ในคุกแม่มนมักจะมาเยี่ยมเยียนเสมอ และแม้ว่าแม่มนจะเสียชีวิตแล้วก็ตาม พู่อี้ยังคงไปมาหาสู่ลูกหลานของแม่มน และถือว่าลูกหลานของแม่มนเป็นเสมือนญาติของตน นับว่าความรู้สึกที่พู่อี้มีต่อแม่มนในวัยเด็กจวบจนบั้นปลายชีวิตมิได้เปลี่ยนแปลงหรือเลือนหายไปตามกาลเวลาเลย

จะเห็นได้ว่า ทักษะที่พู่อี้มีต่อบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของตนมีรากฐานมาจากอัตวิสัยของพู่อี้เอง แล้วทักษะที่พู่อี้มีต่อตนเองเล่าเป็นเช่นไร มีความเป็นอัตวิสัยมากน้อยเพียงไร

พู่อี้มีข้อบกพร่องที่น่าติเตียนสำคัญคือ อูบนิสสัยใจคอที่เห็ดร้ายชอบทารุณข้าราชการ และคนรับใช้ใกล้ชิด กล่าวคือ ชอบรังแก กลั่นแกล้งคนที่อ่อนด้อย หรือต่ำต้อยกว่าตนแต่อ่อนน้อมต่อคนที่เหนือกว่า เช่น ฉู่ปุ่น นำสั่งเกณฑ์ว่า พู่อี้วิพากษ์วิจารณ์การกระทำของตนเองอย่างตรงไปตรงมา นับว่า พู่อี้พยายามลดอัตวิสัยในการแสดงทักษะต่อตนเอง โดยการบอกเล่าถึงข้อที่นาติเตียนเรื่องบุคลิกภาพในอดีตของตนอย่างเที่ยงตรงราวกับว่า เขากำลังวิพากษ์วิจารณ์คนอื่นที่ไม่ใช่ตนเอง เช่น ในวัยเด็ก เขาชอบกลั่นแกล้งเหล่าขันที เมื่อเติบโตขึ้นพู่อี้ก็ยิ่งทารุณเห็ดร้ายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเขาตกอยู่ภายใต้ภาวะกดดันจากวังจนตายการกระทำดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความทารุณเห็ดร้ายไร้ความเมตตาในจิตใจของพู่อี้อย่างเด่นชัด นอกจากนี้ข้อที่นาติเตียนอีกประการหนึ่งก็คือ พู่อี้เป็นคนหึงมง่าย ไร้เหตุผลโดยสิ้นเชิงและหวาดระแวงว่าชีวิตของตนตกอยู่ในอันตราย ซึ่งเป็นความเชื่อฝังใจตั้งแต่ครั้งวัยเด็กที่พู่อี้ได้บอกเล่าอย่างเปิดเผยว่า "ท่าทีที่จะบ่งบอกว่าฉันเป็นคนเห็ดร้ายและหวาดระแวง แสดงออกมาตั้งแต่ยังอยู่ในวังต้องห้ามและเพิ่มมากขึ้นเมื่อย้ายมาอยู่เทียนสิน"³² หรือแม้แต่ความหลงในตนเองว่าเป็นบุคคลสำคัญ เช่น พู่อี้คิดไปเองว่า ฉู่ปุ่นต้องพึ่งพาตนหาไม่แล้ว การก่อตั้งประเทศใหม่ก็ไม่อาจจะได้รับการยอมรับจากประชาชน หรือเมื่อฉู่ปุ่นได้ก่อกำจัดนายกรัฐมนตรีนุ่เฉิดของแมนจูแล้ว พู่อี้ยังหลงว่าฉู่ปุ่นจะไม่ปฏิบัติต่อตนเองเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติต่อนายกรัฐมนตรี เพราะตนเป็นบุคคลสำคัญที่ฉู่ปุ่นจำเป็นต้องพึ่งพา รวมถึงการยอมรับว่าตนเป็นต้นเหตุที่ทำให้ชีวิตสมรสของตนล้มเหลว เพราะเขาทุ่มเทชีวิตให้กับการกอบกู้บัลลังก์จันทมนานาจักรและ เป็นเหตุส่วนหนึ่งที่พาให้ เหวิน ชิว ขอหย่าขาดและวาน จงต้องหันเข้าพึ่งคินจันตกเป็นทาสยาเสฟติด

³²Ibid., p. 304.

การยอมรับว่าตนเห็นภรรยาเป็นเพียงสิ่งของ เครื่องใช้ วัตถุประสงค์จึงเท่ากับยอมรับว่าตนเป็นคนที่ไร้จิตสำนึกนั่นเอง

ข้างต้นนี้ย่อมสะท้อนให้เห็นว่า ผู้พยายามที่จะลดความเป็นอัตวิสัยของการเล่าเรื่องผ่านมุมมองของตัวละครเอก เพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพที่บิดเบี้ยวน้อยที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพสะท้อนของตนเอง เพราะผู้ตระหนักดีว่าการเรื่องราวของตนเองมีรากฐานบนอัตวิสัยซึ่งจะทำให้เรื่องเล่าลดความน่าเชื่อถือลง อันที่จริง การถ่ายทอดเรื่องราวที่ตนเองเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้เล่าย่อมไม่สามารถจะลบอัตวิสัยได้โดยสมบูรณ์ กล่าวคือ อัตวิสัยเป็นสิ่งที่มาอาจหลีกเลี่ยงได้ หากแต่จะมีมากหรือน้อยเท่านั้น ความพยายามที่จะลดอัตวิสัยโดยการรำลึกมุมมองในการเล่าเรื่องของผู้อื่นจึงนับว่าเป็นสิ่งที่น่าชมเชย เพราะอย่างน้อยที่สุดก็ช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพสะท้อนของผู้ได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด แม้ผู้อ่านจะตระหนักดีว่าภาพสะท้อนดังกล่าวเป็นภาพลักษณ์ที่ผู้ต้องการจะให้ผู้อ่านมองเห็นหรือเป็นภาพสะท้อนของทัศนคติที่เขามีต่อตนเอง นอกเหนือจากวิธีการดังกล่าวนี้ ผู้ก็ยังพยายามที่จะลดความเป็นอัตวิสัยด้วยการรำลึกมุมมองของตัวละครอื่น เพื่อเสนอภาพของตนเองซึ่งจะกล่าวในหัวข้อสุดท้าย

3.7.2 ผู้ประพันธ์ทำหน้าที่สัพพัญญู

ในอัตชีวประวัติ เรื่องนี้มีตัวละครมากมาย ซึ่งแต่ละตัวมีบทบาทสำคัญเป็นตัวเสริมให้เห็นภาพตัวละครเอกเด่นชัดยิ่งขึ้น บางตัวก็เสริมบทบาทในด้านชีวิตส่วนตัว แต่บางตัวก็เสริมบทบาทในด้านวิถีชีวิตทางการเมือง แต่บางตัวก็เสริมบทบาทชีวิตของผู้ทั้งสองด้าน และบางตัวก็เป็นเพียงตัวละครประกอบฉากที่มีบทบาทเพียงเล็กน้อยเท่านั้น การที่อัตชีวประวัติ เรื่องนี้มีตัวละครเป็นจำนวนมากเนื่องมาจากว่า ชีวิตของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้คนมากมาย เพราะเขาเป็นบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศ เนื่องจากอัตชีวประวัติเป็นการเล่าเรื่องผ่านมุมมองของตัวละครเพียงตัวเดียวคือ ตัวละครเอกซึ่งก็คือตัวผู้ประพันธ์ย่อมเป็นเรื่องที่ไม่อาจจะเป็นไปได้ที่ตัวละครเพียงตัวเดียวจะสามารถเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตัวละครจำนวนมากมายนี้ได้อย่างทั่วถึง และนี่ก็อาจสร้างความน่าเชื่อถือในใจผู้อ่านได้ ดังนั้น ผู้จึงจำเป็นต้องแทรกตัวลงมาในเรื่องเล่าในฐานะของพระเจ้าผู้รู้แจ้งหรือสัพพัญญู ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถจะรอบรู้เรื่องราวที่ตัวละครเพียงตัวเดียวจะสามารถทำได้ มุมมองแบบนี้ย่อมไม่ทำให้ผู้อ่านเกิดความกังขาในความรอบรู้ที่ไร้ขอบเขตของผู้เล่าเรื่อง เช่น การบอกเล่าภูมิหลังทางครอบครัวในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบรรพบุรุษของตนเอง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจพื้นเพความเป็นมาในชีวิตของตนได้อย่างแจ่มชัด แต่ก็เป็นเรื่องสุดวิสัยที่ตัวละครเอกจะรู้จักพื้นเพภูมิหลังของ

บรรพบุรุษตน เพราะเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าที่บิดามารดาของผู้ที่จะสมรสกัน เสียอีก ฉะนั้น ผู้ประพันธ์จึงสวมบทบาทสัพพัญญูเล่าเรื่องราวภูมิหลังทางครอบครัวและจิตวิทยา ของตัวละครบรรพบุรุษอย่างย่อ เพื่อให้เข้าใจชีวิตของตัวละครเอก

โดยนัยเดียวกัน การให้ข้อมูลรายละเอียดทางด้านบุคคลและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ซึ่งปรากฏในเรื่องเล่าแทรก หรือเกร็ดประวัติศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ รวมถึงการให้ ข้อมูลภูมิหลังของสถานการณ์ทางการเมืองร่วมยุคสมัย เหล่านี้มักจะตกเป็นภาระของผู้ประพันธ์ ที่จะทำหน้าที่ให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน เพราะตลอดชีวิต ตัวละครเอกถูกกักขังให้อยู่แต่ในวัง ย่อมเป็นเรื่องราววิสัยที่จะล่วงรู้เหตุการณ์บ้านเมืองได้อย่างละเอียดลออเช่นนี้ การที่ อัตชีวประวัติเรื่องนี้สามารถให้รายละเอียดของเหตุการณ์บ้านเมืองที่ตกอยู่ภาวะสับสนได้อย่าง เทียบตรงเพียงนี้ก็เนื่องมาจากกระบวนการค้นคว้าข้อมูลของผู้ประพันธ์ในช่วงบั้นปลายชีวิต บางส่วนก็เป็นข้อมูลที่เขาไม่เคยทราบมาก่อนเลย เพราะชีวิตในอดีตถูกกักขังและถูกปิดกั้นจาก โลกภายนอกนั่นเอง ดังนั้น ข้อมูลที่ค้นคว้าเพื่อมาเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นเครื่องยืนยัน ถึงภาระหน้าที่ของผู้ประพันธ์ที่จะต้องให้ข้อมูลที่นอกเหนือขอบเขตการรับรู้ของตัวละครเอก ผู้ทำหน้าที่เล่าเรื่อง

ในบางครั้งความเป็นเอกภาพกันอย่างสมบูรณ์ระหว่างผู้ประพันธ์และตัวละครเอกก็ ทำให้เกิดความคลุมเครือได้ว่า ข้อความที่อ่านนี้เป็นมุมมองของใครกันแน่ ในกรณีนี้ผู้ประพันธ์ ต้องการจะถ่ายทอดความคิดเห็นต่อบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น งานการเล่าถึงความขัดแย้งกันระหว่างพระจักรพรรดิลงจื๊อกับพระนางซูสีไทเฮา แต่เมื่อวิเคราะห์ ๓๒ แล้วผู้อ่านจะทราบว่าเรื่องที่นำมาเล่านี้ใช้มุมมองผู้ประพันธ์ในฐานะที่เป็นสัพพัญญูเพราะ เหตุการณ์ที่นำมาเล่านั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนที่ตัวละครเอกจะถือกำเนิด ดังที่ผู้เขียนว่า

Even during the period when Tung Chih as himself ruling the Eastern Dowager took little interest in affairs of state whereas Tzu Hsi had already built up her own group of trusted supporters at court; the emperor could get hardly anything done without first consulting her. This was the real reason for the bad relations between mother and son. Tzu Hsi had a very highly developed lust for power and was most unwilling to abandon any power that came into her hands. From her point of view the principles of moral conduct and

the ancestral code existed to suit her needs, and she was certainly not prepared to let them inhibit her.³³

แรกที่เดียว ผู้อ่านทราบว่าความคิดเห็นที่ปรากฏมากับข้อความข้างต้นนี้เป็นความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งผู้ประพันธ์นำมาเล่า เป็นเกร็ดประวัติศาสตร์แทรกในอัตชีวประวัติ แต่อันที่จริงตัวผู้ประพันธ์เองซึ่งก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างจากความคิดเห็นของผู้อื่นแต่ประการใดเลย กล่าวคือ มีความเกลียดชังพระนางซูสีไทเฮาในใจมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการสถาปนาตนเองเป็นโอรสแห่งสวรรค์ ความคลุมเครือดังกล่าวนี้ทำหับทบาทของผู้เล่าเรื่องที่เป็นสัพพัญญูชอนเร็น และเนื่องจากผู้ประพันธ์กับตัวละครเอกผู้เล่าเรื่องเป็นบุคคลเดียวกัน จึงยังผลให้เกิดการชอนเร็นบทบาทของตัวละครเอกด้วย น่าสังเกตว่า ผู้ประพันธ์ใช้วิธีการดังกล่าวนี้อย่างแนบเนียน ทั้งนี้ก็เพื่อวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์และบุคคลประวัติศาสตร์ หรือในการวิจารณ์กลุ่มผู้นำทางการเมือง ผู้เล่าได้ใช้วิธีการชอนเร็นบทบาทของตนเอง โดยการถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเองผ่านความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น เขาเขียนถึงกลุ่มอำนาจทางการเมืองที่กำลังแย่งชิงอำนาจกัน โดยที่ฝ่ายราชวงศ์เองก็มีความหวังที่จะหวนกลับคืนสู่อำนาจอีกครั้งว่า "From the point of view of the Forbidden City all cats whether tabby or white were good cats provided they caught mice."³⁴

เราคงเห็นพ้องต้องกันว่า ผู้เล่าก็เป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายราชวงศ์ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องยากที่จะบอกว่า ผู้เล่ามีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้อื่น เพราะสิ่งเดียวที่เขารำรณาในชีวิตนี้ก็คือบัลลังก์

3.7.3 การนำเสนอทัศนะที่มีต่อตัวละครเอกผ่านตัวละครอื่น

จากที่ได้อ่านมาข้างต้นแล้วว่า ผู้อ่านได้ทราบเรื่องราวทั้งหมดจากตัวละครเอกซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่อง รวมถึงบุคลิกภาพในอดีตของตัวละครเอกก่อนที่จะพัฒนามาเป็นบุคลิกภาพที่มั่นคงในปัจจุบัน จึงยังทำให้เกิดความเป็นอัตวิสัยสูงมาก ดังนั้น เพื่อลดความเป็นอัตวิสัยดังกล่าวลง และเพื่อให้เห็นภาพตัวละครเอกมีความเที่ยงตรงตามที่เป็นจริงมากยิ่งขึ้น ผู้เล่าได้เสนอภาพตนเองผ่านสายตาของผู้อื่น เช่น ผู้เล่าบอกเล่าถึงความทารุณโหดร้ายในวัยเด็กของตนผ่านคำบอกเล่าของผู้อื่นว่า "His Majesty frequently beasts the eunuchs; he

³³Ibid., p. 8.

³⁴Ibid., p. 98.

has had seventeen flogged recently for minor offences. His subject Chen Pao-shen and others remonstrated but His Majesty did not accept their advice."³⁵

ในทานองเดียวกันกับการถ่ายทอดอุปนิสัยใจคอผ่านสายตาของคนใกล้ชิด การถ่ายทอด เหตุการณ์สำคัญที่ฟู้อี้ได้กระทำรวมถึงผลของการกระทำนั้น ฟู้อี้ก็ใช้วิธีการถ่ายทอดผ่านสายตา ของผู้อื่นที่มองฟู้อี้ เช่น ในคราวที่ฟู้อี้ขึ้นเป็นจักรพรรดิแห่งแมนจูแก้ว ในวันฉลองการขึ้นครองราชย์ เป็นจักรพรรดิหุ่นนั้น ผู้หญิงขายตัวนางหนึ่งถามฟู้อี้ว่า "Are you in trade?"³⁶ ดังนั้น ในสายตาของคนทั่วไปแล้ว สถานะของฟู้อี้ก็ไม่ต่างจากที่สถานะที่ผู้หญิงคนนี้มีต่อฟู้อี้เลย ในทานองเดียวกันสถานะของแมนจูแก้วก็ไม่ต่างจากสถานะของฟู้อี้ "The Kwantung Army is your father, and I am the representative of the Kwantung Army, uh."³⁷ ดังนั้น ในสายตาของโยชิโอะกะจึงเป็นตัวแทนของกองทัพญี่ปุ่นในแมนจูแก้วแล้ว ประเทศใหม่ที่มี สถานะ เป็นเพียงประเทศราชของญี่ปุ่นและฟู้อี้ก็เป็นเพียงผู้คิดเท่านั้น

จะเห็นได้ว่า ในสายตาของฟู้อี้เอง ภาพที่เขามองตนเองหาได้แตกต่างจากที่ ตัวละครเหล่านี้แสดงที่สถานะแต่ประการใด ซึ่งเท่ากับว่า ภาพของตัวฟู้อี้ที่ปรากฏในอัตชีวประวัติ นั้นว่ามีความเที่ยงตรงทีเดียว เพราะภาพที่ฟู้อี้มองตนเองกับภาพที่คนอื่นมอง เป็นภาพเดียวกัน กล่าวโดยสรุป การใช้มุมมองอื่นเข้ามาประสมประสานกับมุมมองหลักคือ ผู้ประพันธ์ ซึ่งเป็นตัวละครเอกทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่อง โดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งทำให้การเล่าเรื่องมีความหลากหลายในตัว และยังทำให้เกิดประสิทธิผลในด้านความเชื่อถือในใจผู้อ่านและทำให้ภาพ ตัวละครเอกอย่างเที่ยงตรงอีกด้วย

³⁵Ibid., p. 70.

³⁶Ibid., p. 253.

³⁷Ibid., p. 295.